

Írásunk egy esettanulmány. Első megközelítésben az idén ötödik tanítási évében járó különleges iskolát, a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolát mutatjuk be, összefoglalva az érintett csoportok (szülők, diákok és tanárok) első néhány éves tapasztalatait. Szándékaink szerint azonban ennél nagyobb feladatra vállalkozunk: kézzelfogható magyar példát hozunk a társadalmi innovációra, egyben felhívjuk a figyelmet a magyar-kínai kapcsolatok stratégiai fejlesztésének egyik lehetséges fókuszpontjára.



DEMOS
MAGYARORSZÁG

DEMOS Magyarország

1027 Budapest, Feketesas utca 2.
Telefon/Fax +36 1 332 2411
E-mail: demos@demos.hu
www.demos.hu

ÁGOSTON LÁSZLÓ

Kínai lecke

A Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola mint lehetőség

Ágoston László

Kínai lecke

A Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola mint lehetőség

Tartalom

Motiváció	10
Háttér	14
Módszertan	22
I. Kínai szülők	28
I.1. Általános elvárások	31
I.2. Tapasztalatok	32
I.3. Kínához és Magyarországhoz való viszony	35
I.4. Integráltság	38
I.5. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok	43
II. Magyar szülők	48
II.1. Általános elvárások	49
II.2. Tapasztalatok	53
II.3. Tolerancia – Kínához és a Magyarországon élő kínaiakhoz való viszony	55
II.4. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok	58
III. Tanárok	62
III.1. Misszió- és feladatértelmezés	63
III.2. Tapasztalatok	66
III.3. Kapcsolat a hazánkban élő kínaiakkal	70
III.4. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok	72
IV. Gyerekek	78
IV.1. Általános elvárások	79
IV.2. Tapasztalatok	80
IV.3. Kína és Magyarország a gyerekek szemszögéből	83
IV.4. Kínai gyerekként Magyarországon	84
IV.5. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok	85
V. A kínai lecke	88
Irodalom	92

Szerző: Ágoston László

Korrektor: Gábor Nikoletta

Grafikus, tördelő: Martens-Simon Barbara

Címlap fotó: Flávio Takemoto

Fotó: Kopócsy Eszter

”**A**világhoz nem alkalmazkodni kell, hanem csinálni, nem újra-rendegetni azt, ami már megvan benne, hanem hozzáadni mindig.”
(Ottlik Géza)

Egy pillanatra tekintsünk el a kikötésektől, és nézzünk zárt rendszerként az állami általános iskolákra, úgy, mintha az általuk közvetített értékeken és normákon, a falaik között hangoztatott világnézeteken, valamint a bennük megengedett és jutalmazott viselkedési módokon keresztül a jövő magyar társadalmának egy-egy alternatíváját kívánnánk modellezni. Képzletben bekukkanthatunk egy tetszőleges területi elhelyezkedésű és társadalmi összetételű oktatási intézménybe – budai, nyolcadik kerületi, jászladányi, szabolcsi vagy akár veszprémi osztálytermekbe. Nagyjából el tudjuk képzelni, milyen jellegű hasonlóságokkal és különbözőségekkal találkozhatunk a fizikai környezetet, a hangulatot és a közvetített társadalomképet tekintve, bármilyen magyar állami általános iskolát is választunk.

Az általános iskolák azonban nem zárt rendszerek, nem épülnek egymástól elkülönülő alternatívák, és nem léteznek társadalom-mozaikok. Az iskola a szocializáció többi intézményével – elsősorban a családdal – együtt formálja a következő generációk értékeit, normáit, magatartási és viselkedési módjait, mindezeket keresztül a jövő társadalmát. Még azok az állami oktatási rendszeren kívüli fizetős és speciális összetételű magániskolák is hozzáteszik a saját árnyalatukat az összképhez, amelyek például vallási vagy felekezeti alapon homogének, esetleg – pusztán a magas tandíj miatt – anyagi háttérük tekintetében teremtenek egynemű közeget. Az általános iskola annyiban bizonyosan megkülönböztetett szocializációs közeg, hogy a társadalmi csoportok egymás mellett élésének alapélményét nyújtja.

Írásunk egy esettanulmány. Első megközelítésben az idén ötödik tanítási évében járó különleges iskolát, a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolát mutatjuk be, összefoglalva az érintett csoportok (szülők, diákok és tanárok) első néhány éves tapasztalatait. Szándékaink szerint azonban ennél nagyobb feladatra vállalkozunk: kézzelfogható magyar példát hozunk a társadalmi innovációra, egyben felhívjuk a figyelmet a magyar-kínai kapcsolatok stratégiai fejlesztésének egyik lehetséges fókuszpontjára.

Témánk középpontjában elsősorban nem a bevándorló gyerekek oktatása áll. Azoknak a bevándorló gyerekeknek a tanításával kapcsolatban, akiknek az állami oktatáson belül csupa nem bevándorló osztálytárs között kell megállniuk a helyüket, teljesítményt kell nyújtaniuk és valamilyen mértékben integrálódniuk a magyar társadalomba, Fleischmidt Margit és Nyíri Pál „Nem kívánt gyerekek – Külföldi gyerekek magyar iskolákban” című könyvét ajánljuk.¹ Mi egy olyan speciális iskolával foglalkozunk, amely két kultúra határára pozicionálja magát, és csoportosan kívánja segíteni a Magyarországon élő bevándorló gyermekek integrációját.

¹ Sík Kiadó, 2006.



Motiváció



Motiváció

A DEMOS Magyarország Alapítvány egyik kiemelt témája Kína és Magyarország kapcsolata. Ezen a területen legfontosabb célja a Kínához és a kínaiakhoz kötődő sztereotípiákkal való leszámolás, valamint a közfigyelem ráirányítása a már meglévő, de potenciálisan sokkal intenzívebbé tehető kínai-magyar kapcsolatra. Céljaival összhangban a DEMOS Magyarország az elmúlt két évben több „kínai” projektet is sikeresen megvalósított: 2007 tavaszán megjelent a Kínai kapcsolat című tanulmány és májusban eredményesen zárult a Millenárisban rendezett Kína Nap. 2007 szeptemberére elkészült a Stratégiai Audit kínai fejezettel kiegészített, és a Kínai Magyar Évad keretében széles körben terjesztett verziója, majd 2008-ban a Kínai gyors – profil című dokumentumfilmmel, illetve a Kínai gyors – profit című, elsősorban magyar vállalkozók érdeklődésére számot tartó oktatófilmmel kíséreltük meg a két ország közti viszonyban rejlő további lehetőségeket a közfigyelem elé tárni.

A Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolával foglalkozó projekt indításakor a DEMOS meggyőződése volt, hogy a Magyarországon élő kínaiak egyik kiemelkedő fontosságú társadalmi intézményébe járó diákok, a gyermeküket oda járató szülők és az iskolában tanító tanárok társadalmi helyzetét és attitűdjeit vizsgáló kutatással egy újabb jelentős lépéssel járul hozzá a két ország közötti kapcsolatok fejlődéséhez.²

² A kutatás során a DEMOS együttműködő partnere volt a Konfuciusz Intézet, valamint a Kína és Magyarország közötti technológiai- és tudástranszferben katalizátor-szerepre törekvő InnoMind Kft, a speciális adatfelvételt pedig a Publicus Intézet végezte. A kutatásban nyújtott kiemelkedő közreműködésért és segítségnyújtásért köszönettel tartozunk Lindner Gusztávnénak, az iskola igazgatójának, Guo Jia Ming igazgató-helyettesnek, Kozjek-Gulyás Anettnek, a Konfuciusz Intézet megbízott igazgatójának, valamint Szajp Szabolcsnak, Pap Melindának és Kalocsai Sándornak. Kiemelt köszönet illeti Pataki Terézt, aki a teljes folyamat során segítette munkánkat.

Durva leegyszerűsítéssel élve nem mindegy, hogy a gyerekek, a szülők és a tanárok az éppen Magyarországon tartózkodó kínaiak gyermekmegőrzőjeként tekintenek-e az iskolára, vagy a stratégiai jelentőségű kínai-magyar oktatási intézményrendszer egyik olyan fontos elemeként, amelynek hosszú távú célja az egymás iránt nyitott, multikulturális, hasznos ismeretekkel is felvértezett „közös” nemzedékek felnevelése. Az iskola tartalmait, jövőjét és gimnáziummal való kibővítésének esélyeit is nagyban befolyásolja, hogy milyen igények és elvárások fogalmazódnak meg vele kapcsolatban, valamint hogy az iskola működése által érintett csoportok milyen „első tapasztalatokról” számolnak be. A kutatás célja a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola „társadalmi” kontextusának feltérképezése, és az általa jelenleg betöltött alapfunkciók tisztázása volt. Az iskola – elsősorban – Magyarországra bevándorló kínai gyermekek oktatási intézményeként jött létre, azonban már létrehozása pillanatában felmerültek egyéb olyan lehetőségek, amelyek túlmutatnak a szűken vett tananyag átadásán.

A Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola egyedülálló: Európában ugyanis példa nélküli az állami oktatási rendszer részeként működtetett kínai iskola, amelynek szimbolikus jelentősége nehezen túlbecsülhető, nem beszélve arról, hogy hosszú távon – tagadhatatlanul – jelentős társadalmi-gazdasági előnyökkel járhat számunkra, Magyarország számára a Kínával való sikeres kapcsolatépítés.

Háttér



Háttér

A határon túlról bevándorolt magyar etnikumúak mellett a kínaiak alkotják a Magyarországon élő bevándorlók legnépesebb csoportját. A hazánkban élő kínaiak számát a szakértők 15 és 25 ezer közé teszik. A magyar közvélemény – még ha nem is teljesen függetlenül a létszámukra vonatkozó hivatalos adatoktól – mindenképpen őket tekinti a leginkább „látható kisebbségnek” (Nyíri 2006).

A Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola létrehozásáról Medgyessy Péter miniszterelnök 2003 augusztusában Kínában tett látogatása alatt született kormányközi megállapodás. A kormány elképzelését Budapest Önkormányzata is támogatta: az intézménynek teret adó épület a Főváros tulajdonában van, a használati jog azonban 50 évre ingyenesen az iskola fenntartóját³ illeti. Az egykori Tóthfalusi Kis Miklós Nyomdaipari Műszaki Szakközépiskola és Szakmunkásképző épületében, a magyar-kínai iskola első igazgatója 2004. szeptember 2-án nyitotta meg az első tanévet.

Az iskolát létrehozó Oktatási Minisztérium az iskola szükségességét négy szempontból indokolta. Az intézmény egyrészt a hosszú távú kínai-magyar partnerséget szimbolizálja, és azt üzeni a nemzetközi gazdaság szereplői számára, hogy Magyarország üdvözli a kínai, és általában a külföldi befektetőket. Másfelől a minisztérium a magyar gyerekeknek az iskola megalapításával annak lehetőségét kívánta megteremteni, hogy a világ többi jelentős nyelvén túl, a kínai nyelv tandíjmentesen, iskolai keretek közt is tanulható legyen. A kínai gyermekek számára az iskola az alapítók szándéka szerint az integráció elősegítésének és a

kettős identitás kialakításának ígéretét hordozza, amelynek fő eszköze a magyar mint idegen nyelv (MID) és a kínai nyelv, valamint a kínai történelem és kultúra intenzív, iskolai keretben történő tanítása. A negyedik szempont volt az a pedagógiai igény, hogy a nevelői tevékenységben kiemelkedő szerepet kapjon a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításának, a kulturális másság megértésének és elfogadásának képessége. Az iskola misszióját így foglalja össze:

„...szívesen tekintjük partnernek azokat az intézményeket, gazdasági vagy társadalmi szervezeteket, amelyek fontosnak tartják olyan generációk kinevelését, akik két nép nyelvét és kultúráját értik, szeretik és tisztelik. Ezért azoknak, akik máshonnan érkeztek Magyarországra segíteni szeretnénk abban, hogy saját nyelvüket és korábbi hazájukat ne felejtsek el, de legyen lehetőségük arra is, hogy megtalálják helyüket nálunk, megismerjék a mi nyelvünket, a mi hazánk szépségeit is. A magyar tanulók ebben az iskolában csak nyerhetnek! Mindazt tanulhatják, amit más iskolában, de csak itt van lehetőségük arra, hogy a kínai nyelvvel és kultúrával nap, mint nap találkozzanak, és talán életre szóló barátságot kössenek más népek fiaival, lányaival.”

Forrás: <http://www.magyar-kinnai.sulinet.hu/hun/pedagogiai-program/index.html>

Az iskolába bárki jelentkezhet, tandíj és felvételi vizsga nincs. Az első, 2004/2005-ös tanévben az első négy évfolyam indult el, a fokozatos utánpótlás eredményeként az idei tanévben már mind a 8 évfolyamon indítottak osztályokat – az első évfolyamon idén kettőt is. A diákok az iskolában magyar nyelven tanulják a középiskolai továbbtanuláshoz szükséges úgynevezett alaptárgyakat (pl. matematika, történelem, irodalom, nyelvtan), a készségfejlesztő órák (pl. rajz, technika, testnevelés) tanítási nyelve pedig a kínai. A tanulók kínai anyanyelvű tanároktól tanulhatnak Kína történelméről, kultúrájáról és hagyományairól. Az angol előkészítő a 2. osztálytól választható, a harmadik osztálytól kezdve pedig az angol nyelv a rendes órarend része.

³ OMSZI Intézményfenntartó Kht.

A 2008-2009-es tanév évfolyamai és az egyes osztályok létszámai

Osztály	Létszám
1.a	22
1.b	22
2.	26
3.a	13
3.b	15
4.	21
5.	19
6.	15
7.	20
8.	17
Összesen	190

Az iskola bejárata



A kőoroszlánok között a fémszerkezetű kockaépületbe lépve határozott portai felügyelők hídfőállása fogadja a látogatót. A ki- és bejárásoknak szigorú rendje van, még a szülők sem léphetnek bármikor az épületbe. Délutánonként az üvegfalú portásfülke előtti helyiségben kínai és magyar szülők, dadák és bébiszitterek várják a nagy táskákkal

kiözlő gyerekeket. A szülőknek egészen az ajtóig kell jönniük a gyerekekért, a portások ugyanis szigorú szemmel parancsolnak vissza minden tanulót, aki kíséret nélkül rohanna ki.

Aula



A portán átjutva a földszint színes és mozgalmas, áradó napfény esetén is kissé sötét, tágas teréhez jutunk; előttünk az igazgatói szobák és az ebédlő felé vezető folyosó, jobbra telepakolt beépített szekrények és néhány osztályterem üvegajtaja látszik, balra az emeletre vezető két, széles lépcső, valamint a fapadokkal körbekerített zöldnövény-oázisok.

Távol-keleti hangulatot idéző sziklakert Európában honos növényekkel

A falakon hirdetőtáblák kínai és magyar plakátokkal, az ajtókon és a beépített szekrények ajtaján gyerekrajzok, fényképek – hamisítatlan iskola-hangulat.

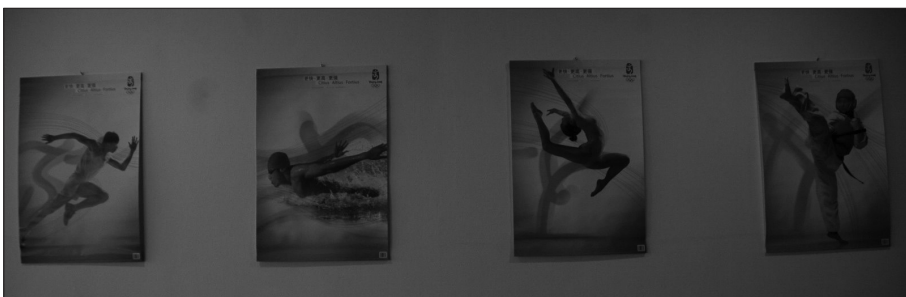


Csendélet



Különböző tematikus felületeken környezetvédelmi, olimpiát idéző, az aktuális nemzeti ünneppel foglalkozó és a magyar, mint idegen nyelv oktatásához kapcsolódó plakátrengeteg között böngészhet az arra járó. Nyelvi és kulturális mix, egy kívülállónak úgy hat, mint egy egzotikus fűszeres stand. És ez még csak az élettelen, statikus környezet.

A pekingi olimpiát méltó büszkeség övezi – pillanatképek a keleti mozgáskultúra harmóniájával



A csendes folyosókat a szünetekben rohangáló vagy órára igyekvő, nyüzsgő, vidám kínai és európai gyerekek töltik meg élettel.

A másodikosok termében óra előtt



Egy módszertani kitérőt követően tanulmányunk további fejezeteiben a három érintett csoport (szülők, tanárok, gyerekek) szerint vesszük sorra a társadalmi háttérrel, az iskolával való találkozással, az előzetes elképzeléseket, a konkrét tapasztalatokat; a többi érintett csoporthoz (a magyarországi kínaiakhoz és a magyar társadalomhoz) való viszonyt, valamint a beilleszkedés (befogadás) vagy a mindennapok során esetlegesen felmerülő problémákat, konfliktusokat.

Módszertan



Módszertan

Kvalitatív kutatásunk első fázisában feldolgoztuk az iskoláról korábban megjelent írásokat és információkat, majd felderítő interjúkat és beszélgetéseket folytattunk az iskola meghatározó szereplőivel. Ebben a szakaszban az általános megismerésen és információgyűjtésen túl az volt a célunk, hogy beazonosítsuk a három érintett csoport (gyerekek, szülők és tanárok) főbb szegmentáló tényezőit. Ezt követően az egyes csoportokból interjúztunk több szereplővel – majd azokkal is, akiket ők tartottak valamilyen szempontból érdekesnek.

Az eredetileg tervezett 40 hosszabb interjú helyett végül 49 alannal tudtunk hosszabban beszélgetni, 79 esetben pedig részinterjúra, vagy – főként a gyerekek körében – kis létszámú, csoportos beszélgetésre volt lehetőség. Három teljes osztály kínai tanulóival egy néhány kérdésből álló, kínai nyelvű kérdőívet is kitölttünk. Az elkészült interjúk, részinterjúk és kérdőívek számáról az alábbi táblázat tájékoztat:

	Szülők		Gyerekek		Tanárok		Összesen
	magyar	kínai	magyar	kínai	magyar	kínai	
Hosszabb, félig strukturált interjú	6	6	5	23	6	3	49
Részinterjú / online interjú / kérdőív	-	23	-	56	-	-	79
Összesen	35		84		9		128

A módszertan kapcsán nem hagyhatjuk szó nélkül azokat a nehézségeket, amelyekkel szembe kellett néznünk, és amelyekre a területen tapasztalattal rendelkező szakértők előre figyelmeztettek is bennünket. Kínában a szociológiai

felmérések vagy vélemény-kutatások műfaja ismeretlen. Gyanút kelt minden kérdező, különösen akkor, ha olyanokra is kíváncsi, hogyan és miért hagyta el valaki Kínát, itt miből él, stb. Ennek kiküszöbölésére előzetesen levelet írtunk a szülőknek, amelyben tájékoztattuk őket a kutatásról és összefoglaltuk céljainkat. Hangsúlyoztuk, hogy egy olyan kiadványt szeretnénk készíteni az iskoláról, amelyben a könnyen elérhető adatokon és nyilvános információkon felül az érintettek véleménye, tapasztalata is benne van. Az iskola az év eleji szülői értekezleteken beharangozta a kutatást, egyben kérte a szülők közreműködését.

További nehézségnek számított – amelyet egyébként a korábbi tapasztalatok is igazolnak –, hogy a Magyarországon élő kínaiak nem szívesen elegyednek hosszú beszélgetésbe a kérdezősködő idegennel. Ez az oka annak, hogy gyakran csak rövid, tömör, a részletektől „megkímélő” válaszokat kaptunk. E probléma megoldására kínaiul anyanyelvi szinten tudó, Kínában legalább 3-5 évet töltött kérdezők bevonásával tettünk kísérletet. Ezek a munkatársaink tisztában voltak saját szerepükkel, és „kiváncsiskodó” kérdezők helyett inkább közvetítőkként igyekeztek viselkedni. A hagyományos kérdésfeltevés-válasz helyett nem egyszer olyan kötetlen beszélgetést folytattak, amely észrevétlenül követte a kidolgozott blokkokat is tartalmazó, félig strukturált interjútervet.

Az interjúk elemzése és strukturálása során az iskolával kapcsolatos megállapítások mellett nem hagyhattuk figyelmen kívül azt sem, hogy a beszélgetéseken keresztül a Magyarországon élő kínaiak egy fontos csoportjának helyzetét is akarva-akaratlanul jobban megismerhettük, így ebből adódóan rájuk vonatkozóan is értékes információkhoz jutottunk. Ezért helyenként, például a kínai szülők és tanárok Magyarországgal és Kínával (l. 3.), valamint a magyar társadalommal és az itt élő kínaiakkal (l. 4.) kapcsolatos véleményeinek ismertetésekor némileg eltávolodunk szűken értelmezett témánktól, az iskolától.

Az alábbiakban sok idézettel tarkított szöveg következik. Mondandónk szempontjából kevesebb idézettel is megoldhattuk volna, de sok esetben az idézetek lerövidítése, a szorosban nem a lényeghez tartozó elemek vagy teljes idézetek elhagyása felbecsülhetetlen információ- és hangulatvesztéssel

járt volna. Az idézetek túlbujánzását mindazonáltal igyekeztünk elkerülni. Mindenhol, ahol nem egyértelmű vagy nem következik az adott fejezetből, jelezzük, hogy az adott részlet szülőltől (SZ), tanártól (T) vagy diáktól (D) származik. Az üres sorral elválasztott bekezdések minden esetben külön személytől hangzottak el.

I. Kínai szülők



I. Kínai szülők

Az iskola elsődleges funkciója a bevándorló vagy átmenetileg Magyarországon élő kínai családok gyerekeinek oktatása – célcsoportját tehát a kínai szülők alkotják. Az általunk megkérdezett szülők álláspontjának meghatározó jellemzője volt – képzettségtől függetlenül – a globalizáció lehetőségként való kezelése. Mindegyikük alapvetően racionális döntéseken keresztül választotta az iskolát, és a jövőben is racionális alapon áll szándékában kintartani mellette, vagy épp elhagyni azt – csakúgy, mint magát az országot.

A kutatás során megkérdezett kínai szülők körében a Magyarországra érkezés időpontja szerint három csoport különböztethető meg. A szakirodalom magyarországi kínaiakra vonatkozó állításával összhangban interjúalanyaink is túlnyomórészt 1997 előtt érkeztek hazánkba, de sokan voltak, akik 1999 és 2003 között, és néhányan 2004 után is. A kibocsátó területet illetően ugyancsak visszaigazolhatók mások, elsősorban Nyíri Pál és Polonyi Péter kutatásainak eredményei, miszerint a Magyarországon élő kínaiak nagy része (is) a Kínából való kivándorlás szempontjából évszázadok óta „legmobilabb” Zhejiang (azon belül leggyakrabban Wenzhou és Qingtian városokból), Fujian és Guandong tartományból származik:



Forrás: www.chinatravelwire.com

Foglalkozásukat tekintve a Kínából érkezett szülők között találhatunk képzetleneket, valamilyen tanult mesterséggel rendelkezőket (pl. cukrászt, szakácsot, autószerelőt) és magasan kvalifikáltakat (pl. orvost, építészt) egyaránt. Jelenlegi munkájuk szerint legtöbbjük kereskedő/üzletember vagy éttermi dolgozó.

„Azt mondják az iskoláról, hogy ide a piacos szülők gyerekei járnak. Az ide járó gyerekek szüleinek általában boltja van vagy étterme, de ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy a piacon árulnak, mert a többségnek szerintem rendes boltja van a belvárosban. Egy, kettő, akár több is. És vannak a büfés szülők, akiknek csak kifőzdéjük van, és van, akinek egész komoly nagy étterme van már. De van olyan gyerek is, akinek Magyarországon is orvos a szülője, vagy esetleg komoly cége van.” (T)

A megkérdezett szülők jellemzően üzleti indokkal pénzkeresési szándékkal hagyták el szülőhazájukat, de voltak olyanok is, akiknek motivációja a korábban Magyarországra jött családtagokkal való egyesülés volt. Egy kivételes esettel

is találkoztunk: egy vendéglátóipari szakembert a kínai kormány küldött Magyarországra dolgozni.

Azt is megkérdeztük a szülőktől, miért Magyarországot választották. A két legerősebb érv az volt, hogy családtagok, barátok nagy számban éltek már itt, illetve a „sok pozitív és kevés negatív” visszajelzésnek köszönhetően kedvező képült Magyarországról az ismerősök és rokonok fejében.

„Mi a kereskedelem miatt választottuk. Úgy láttuk, Magyarország egy stabil, biztonságos ország, és alkalmas arra, hogy itt üzleteljünk.”

Több esetben előfordult olyan is, hogy valaki csak úgy céltalanul elindult Kínából, és nem tudta, hogy Magyarországon köt majd ki.

„Én vonattal érkeztem ide, Moszkván keresztül Budapestig. Felültem a vonatra, és nem tudtam, hol fogok leszállni, nem volt célállomásom.”

Magyarországi életmódjukról a kínai interjúalanyok rendkívül keveset és felületesen voltak hajlandók beszélni. A minimális, legfeljebb heti egy-két órányi szabadidőt a válaszoló kínai szülők többsége jellemzően tévénézésrel és sporttal tölti, az összefüggő szabadnapokon pedig, ha csak tehetik, belföldre és a környező országokba utaznak. Néhányan említették időtöltésként a templomba járást, az internetezést, a pókerezést, kínai bélyegek gyűjtését.

„Otthon tévét nézünk. Magyar és kínai adókat is nézünk. A magyar tévében megnézzük a híreket, nézzük is, hallgatjuk is, és nagyjából megértjük, körülbelül 30-40 százalékban értjük. Így megtudunk dolgokat, amik itt történnek.”

I. 1. Általános elvárások

A kínai szülők iskolával kapcsolatos elvárásai között hangsúlyosan szerepelt a lehetőség, hogy gyerekük mind a kínai, mind pedig a magyar nyelvet elsajátíthatja, mindkét kultúrát megismerheti. Egyikük így fogalmazta meg az iskola jelentőségét: „egy híd lehet a kínaiak és a magyarok közötti kommunikációban”.

A szülők általános elvárásait alapvetően meghatározza iskoláskorú gyermekük nyelvtudása, azaz, hogy Magyarországon született-e, hosszabb ideje él-e Magyarországon vagy még csak a közelmúltban érkezett. Ez a három körülmény sosem önmagában határozza meg a szülői elvárások teljes körét, az interjúk alapján mégis ez tűnik a legfontosabb szempontnak a sok közül.

Sok kínai családban a gyerekek anyanyelve magyar; itt születtek, itt jártak bölcsődébe és óvodába, ez magyarázza, hogy sok esetben a kínai nyelvtudás átadása és a kínai identitás megerősítése markáns szülői igényként jelentkezik. A már itt született gyerekek minden évfolyamban előfordulnak, de az alacsonyabb évfolyamokban többen vannak.

„Elsősorban azért választottam ezt az iskolát a két kisebbnek, mert itt van kínai óra, aztán azért, mert angol óra is van, és ez mind nagyon jó. Budapesten nincs másik ilyen iskola.”

„A gyerekre kiskorában dadus vigyázott, ezért most jobban beszél magyarul. Úgy gondolom, hogy itt mindkét nyelvet jól meg tudja tanulni.”

A hosszabb ideje Magyarországon élő, de nem itt született diákok többnyire idősebbek és jól beszélnek kínaiul, szüleik ezért főként azt várják az iskolától, hogy magyarul tanítsa meg őket. Másodlagos igényként felmerül a magas szintű angol nyelvtudás biztosítása, valamint az, hogy az iskolásnak a kínai oktatási rendszerben tapasztaltakhoz hasonló, kemény megdolgoztatásban legyen része.

„Azt elvárják, hogy egy hónap után perfekt legyen a gyerek magyarból. Tudatosítani kell bennük, hogy a magyar az egyik legnehezebb nyelv a világon a kínai mellett, és akkor megértik, hogy nem lehet elvárni, hogy egy hónap alatt perfekt legyen valaki.” (T)

Végül vannak azok, akiknek gyermeke a közelmúltban érkezett Magyarországra, gyakran az ő itt maradásuk egyben a legbizonytalanabb is. Az ő esetükben a kínai nyelvtanítás fontos, de nem a legfontosabb igény – az elsődleges elvárás az angol nyelvtudás fejlesztése és a „hatékony” tanítás. Ennek az az egyszerű oka, hogy a család, de legalábbis a gyerek, bármikor visszamehet Kínába, vagy együtt költözhetnek tovább más országba – ebből a szempontból pedig az angoltudás a meghatározó.

I. 2. Tapasztalatok

A kínai szülők saját oktatási rendszerükhöz képest ítélik meg a magyart. Gyermekeiket általában szigorúan nevelik, és a tanároktól is ezt várják el. A diákoknak alig van szabadidejük, gyakran az erre vonatkozó kérdést sem értik: szabadidejükben tanulnak, vagy a szüleiknek segítenek a piacon, az étteremben. Jellemző szülői véleményként fogalmazódott meg, hogy a magyar oktatási rendszer túlságosan nagy szabadidőt enged a tanulóknak, a tanárok „talán túl szívélyesek”, és „előfordul, hogy a gyerek ébren van, mégsem tanul”. Természetesen olyan szülőkkel is találkoztunk, akik örülnek ennek a lazább rendszernek, de meg kell említenünk, hogy ők vannak kisebbségben.

„Jobban megnézve, a családok mind azt szeretnék, hogy a saját gyermekük az iskolában ne csak elsajátítsa a kellő tudást, hanem használni is tudja azt, ahogy a körülményei engedik, minél többet tanuljon meg, és az legyen minél használhatóbb tudás. A gyerekeknek, ha befejezik az iskolát, rendelkezniük

kell olyan kínai és magyar nyelvtudással, amivel érvényesülni tudnak ebben a környezetben. De ha elhagyják Magyarországot, ami nagyon valószínű, és visszamennek Kínába, az életük vajon olyan könnyű lesz, mint itt? Kínának a lakossága hatalmas, a társadalom bonyolult, az életben a követelmények magasabbak, mint itt, Magyarországon.”

„Azt szeretnék, hogy azt lássák a gyereken, hogy tanul és ír, ír, ír...” (T)

„Ez az iskola nagyon sokban különbözik a kínai iskoláktól. Kínában nagyon nagy figyelmet fordítanak az elméleti oktatásra, és több óra van egy nap. De én nem értek egyet a kínai tanítási módszerekkel, nekem jobban tetszenek az európai, nyugati oktatási módszerek. Szeretem, ha a gyerek szabadon nő fel, nem értek egyet a kínai szülőkkel, akik túl szigorúan nevelik a gyerekeket. Én nagyobb szabadságot adok neki.”

A kínai szülők véleményalakításában nagy szerepet játszik az is, hogy az iskolát a kínai kormány hivatalosan támogatja – ez sok esetben a tapasztalatoktól függetlenül is garanciát jelent számukra. Többen kiemelték, hogy az évek során az iskola érezhetően sokat fejlődött, és ez a folyamat nem tekinthető lezártnak. Az oktatással, pedagógiai színvonallal elégedettek, a tanárok szakmai hozzáértését nagyra értékelik.

„Nagyon jónak kell lennie, mert a két ország kormányának közös erőfeszítése folytán jött létre. Tudomásom szerint az egész világon csak egy ilyen iskola van, amelyet két ország kormánya együtt alapított. Ez nem egy magániskola, hanem rendes állami iskola. Nagyon nehéz egy ilyen iskolát megalapítani. Tehát a két országnak továbbra is erőfeszítéseket kell tennie, hogy még jobban működjön az iskola.”

A fluktuáció ezzel együtt, vagy ennek ellenére nagy, háttérben a Kínába való hirtelen visszatérés, vagy az újonnan érkezés áll. A 2006/2007-es tanévben például 20 diákot vittek vagy küldtek haza Kínába a szüleik, miközben ugyanabban a tanévben 22 újonnan érkező tanulót írtak be. Ez a teljes iskolai diáklétszám körülbelül hetede.

„Volt olyan tanuló, aki egy hónapig járt az iskolába, volt olyan, aki csak egy hétig.” (T)

Azt, hogy a magyar és a kínai nyelvoktatással kapcsolatos elvárásnak mennyire felel meg az iskola, mint láttuk, szubjektív körülmények is befolyásolják. Az erre irányuló elvárások legalábbis nem egységesek a kínai szülők részéről. Előfordult, hogy kínai szülők azért vitték el gyerekeiket az iskolából, mert úgy érezték, a kínai tanulás helyett a magyaron van a hangsúly, de ennek az ellenkezőjére is volt példa.

„Magyarul intenzívebben kellene tanulniuk, észrevettem, hogy a gyerekeim magyar tudása között van különbség. Túl sok a kínai házi feladat.”

„Többek úgy gondolják szerintem, hogy ha a gyerek megtanult már magyarul, akkor mi elvégeztük a feladatunkat (...) úgy gondolják, hogy nyilván egy magyar iskolában több esélyük van a továbbtanulásra. Van olyan gyerek, aki most egy hat osztályos gimnáziumba felvételizett, és sikerült neki, igaz, ő itt született.” (T)

„Lehet, hogy az én családom majd elmegy Magyarországról, de sok kínai itt marad majd, úgyhogy nagyon fontos, hogy az iskola jól működjön és fejlődjön. Ha több éves tanulás után a magyar gyerekek csak pár szót tudnak kínaiul, az nem jó, ha már el tudják olvasni a kínai újságokat, megértik a kínai tévét, akkor az már jó, akkor az oktatásuk sikeres volt.”

Azok a szülők, akik nem elégedettek gyermekük kínai nyelvtudásának fejlődésével, gyakran hétvégi kínai iskolák szolgáltatásait veszik igénybe. Két hétvégi kínai iskola is működik Budapesten, a más, magyar vagy fizetős (nem állami), nemzetközi iskolába járó gyerekek is itt próbálják megőrizni, vagy felfejleszteni nyelvtudásukat. A hétvégi kínai magániskolák és az általános iskola között semmilyen kapcsolat vagy együttműködés nincs.

„A hétvégi kínai iskola elég erős ellenfél annak ellenére is, hogy csak hétvégén van. Nagyon sok kínai szülő úgy gondolja, hogy a gyerek úgy tanul meg jobban magyarul, hogyha berakja őt egy magyar iskolába, mert ott kénytelen magyarul megtanulni, és mivel a kínai oktatást megkapja hétvégén, a hétvégi kínai iskolában, innentől kezdve nem kell ide beíratni, mert ennek akkor semmi más célja nincsen.” (T)

I. 3. Kínához és Magyarországhoz való viszony

Az alábbi két fejezetben (I.3. és I.4.) kínai szülők és a kínai tanárok véleménye egyaránt szerepel majd, mivel itt nincs jelentősége annak, hogy az iskola szempontjából különböző érintett csoportokat képviselnek.

A Kínát átmenetileg vagy végleg elhagyó szülők és tanárok Kínához való, nyilvánvalóan összetett viszonyukból szinte semmit sem tártak elénk. Szülőhazájukkal kapcsolatban negatívumként mindössze az hangzott el több ízben, hogy Magyarországhoz képest nagyobb a szakadék a fejlett és fejletlen régiók között, és nagyobb nyomás nehezedik az emberekre. A gyorsabb kínai életritmus pozitív és negatív színben egyaránt megjelent. A megkérdezettek az interjúk során Kínának leginkább gazdasági nagyhatalom mivoltára utaltak.

„Kína bizonyos területei nagyon fejlettek, más területeken pedig nagyon nagy a szegénység, és így nincs egyensúly. Habár a kínai gazdaság nagyon gyorsan fejlődik, mégsem jó az, hogy az életritmus gyorsabb, és az emberekre nehezedő terhek nagyobbak.”

„Kínában gazdagabb, változatosabb volt az életem. Kína a hazám, és jobban alkalmazkodtam az ottani, kínai életstílushoz. Magyarországon egyhangúbb az életem: dolgozom, hazamegyek, dolgozom, hazamegyek.” (T)

„A jelenlegi Kína sokkal jobb annál, mint akkor, amikor én – több mint tíz évvel ezelőtt – eljöttem.”

„Minden országban vannak rossz dolgok. Kínában is. Mindennek megvan a jó és a rossz oldala.”

„Egész jónak látom a magyar társadalmat. Régebben hasonló volt a kínaihoz. Annyi a különbség, hogy a magyar társadalom lassabban fejlődik, most Kínában nagyon gyors a fejlődés üteme. Magyarország is fejlődik, de mintha lassabban. Később biztosan jobb lesz, azt hiszem.” (T)

„Kína már szinte megkerülhetetlen tényező a világgazdaságban.”

A kínai diákok szülei és a kínai tanárok Magyarországot meglehetősen tárgyilagosan szemlélik; pozitívumai között említik a jó klimatikus és kellemes földrajzi adottságokat, a tiszta levegőt és az alacsony népsűrűséget. Többen is megjegyezték, hogy Magyarországon – az általuk is emlegetett válság ellenére – meg lehet élni, kemény munkával biztosítható a megfelelő életszínvonal.

„Itt sokkal jobb az éghajlat és a környezet, mint Kínában.”

„Jó hely, kevés a népességszám, és ahhoz képest nagy az ország területe, több mint 93 000 km², a népességszám pedig 10 millió fölött van, 10 millió 700 ezer, ez nem rossz. A termőtalaj is nagyon jó, bármit elültetünk, az megterem, és ez nagyon jó.”

A megszólaltatott itt élő kínaiak a két ország viszonya szempontjából támogatónak érzik a magyar politikai légkört, a 2006 óta visszatérő utcai zavargások és a sztrájkok azonban az instabilitás érzetét keltik bennük.

„Kiskoromtól kezdve tudtam, hogy Kína és Magyarország jó barátok. Mindkettő szocialista ország volt, és rendszerét tekintve hasonló. Úgy gondoltam, hogy idejönni nem jelent nagy problémát, mert korábban ez az ország is a

kommunista párt irányítása alatt volt. És miután idejöttem 1995-ben, így is volt, nem éreztem, hogy nagy lenne a különbség, mert a régi, bevett gondolkodásmódot nem lehet könnyen elfelejteni.” (T)

„Magyarország és Kína kapcsolata szerintem eléggé szoros. A kínai újságokban gyakran lehet olyan híreket olvasni, amelyekben a két ország gazdasági vagy kulturális együttműködéséről van szó.” (T)

„A hírekben gyakran olvashatunk kínai és magyar politikai személyiségek, miniszterek kölcsönös látogatásáról. Szerintem a két nép között is vannak különböző kapcsolatok, például az egyik ország előadóművészei fellépnek a másik országban. Pekingben például láttam a magyar bábosok előadását.” (T)

„Egy nap otthon voltam, és interneteztem, és egyszer csak nagy kiabálás hallatszott be az utcáról. Egy magyar fiatal volt, nem tudom miért kiabált, lehet azért, mert aznap volt a Nemzeti Ünnepe. Aztán több fiatal is kiabált, de én nem értettem, hogy mit. Megszoktam, hogy általában csend van, nagyon ritkán hallatszik kiabálás, ezért meglepődtem.”

„Az október 23-ai eseményeket, amikor sokan megtámadták az MTV-székházat, a tévéből tudtuk meg. Semmiképpen nem szabad erőszakot alkalmazni, az erőszak soha nem vezet jóra, tárgyalni kell.”

„A magyaroknak nincsenek furcsa szokásaik, kivéve egyet: a sztrájk. Ilyesmi nincs Kínában, és úgy tűnik, hogy a sztrájk itt nagyon általános dolog, és ráadásul törvényes. Kínában nagyon ritkán látni sztrájkolókat, és nincs hivatalos, a kormány felé bejelentett munkabeszüntetés. Amikor először hallottam erről, azt gondoltam, hogy ilyet csak a külföldiek csinálnak, és nagyon érdekesnek tűnt, hogy az emberek ilyen módon fejezik ki akarataikat.” (T)

„Most vannak bizonyos problémák a kormánnyal, tehát a családfő nem tudhatja biztosan, hogy a jövőben képes lesz-e itt élni és gyarapodni. Ez az iskolánkra nézve egy korlátozó tényező, de ezek a korlátok nem jelentik azt, hogy nincs jövője.” (T)

A magyarországi kisebbségek helyzetével kapcsolatban több ízben szóba került a cigányság. A kínai szülők és tanárok közül többen is a romákkal szembeni előítéleteiket hangoztatták, mellőzve azt a szolidaritásra okot adó tényt, hogy ők is egy olyan kisebbséghez tartoznak, amelyik időről időre megtapasztalhatja a társadalmi kirekesztettséget. A cigányok megítélése sajnos a kínai gyerekek körében is gyakran előítéletes volt. A magyarországi kínaiak romákkal kapcsolatos attitűdjének vizsgálata meghaladta jelen tanulmány kereteit, de mindenképpen kutatásra érdemes lenne.

„Például itt van a cigány kisebbség... A cigányok Európában mindenhol élnek, lehet, hogy mi nem nagyon értjük az ő helyzetüket. Ha adsz nekik munkát, ők nem csinálják meg, azt mondják, hogy nem jó a munka, kevés a fizetés. Az oktatásukkal is probléma van, nyolc osztály után nem akarnak továbbtanulni...”

„Sajnos az a tapasztalatom, hogy a cigánygyűlölet abszolút él a kínaiak körében, meg ugye általában Magyarországon a többségben. Tehát nem enyhíti vagy változtatja meg ezt, hogy a kínai közösséghez tartozik, hogy kínai vagy félig kínai, és akár ő maga is tapasztalhatta a kirekesztés érzését. Hallom a gyerekektől, hogy így a cigányok, úgy a cigányok. Főleg azoktól, akik magyarul tudnak, és magyarokkal érintkeznek.” (T)

I. 4. Integráltság

A kínai szülők és tanárok alapvetően nagyon pozitívan ítélik meg a magyarokat. Egyesek az ázsiai gyökerekre, mások a múltbeli teljesítményekre vezetik vissza megbecsülésüket. Az itt élő kínaiak egy-egy pozitív tapasztalat hatására nem egyszer szuperlatívuszokban beszéltek a kedves, segítőkész és kifejezetten toleráns magyarokról.

„A magyar nemzet egy kiváló nemzet, mivel az ősök Ázsiából jöttek. Mi nem merjük azt mondani, hogy a hunok vagy Dzsingisz Kán leszármazottai vagyunk, de valahonnan Ázsia és Európa határvidékéről vándoroltatok ide. Van egy dolog, amiben a magyarok és a kínaiak egyformák. Mi az? Észrevetted? A nevünk: nekünk is elől van a családnevünk, és utána a személynevünk. (...) A magyar egy nagyon okos nemzet, nagyon sok Nobel-díjas magyar volt. Ott van például a Rubik-kocka, a gömböc, a golyóstoll, ezeket mind magyarok találták fel. És ott van még az a magyar, aki a számítástechnika atyja volt. Tehát a magyarok nagyon okosak.”

„Én személy szerint úgy érzem, hogy az átlagot tekintve jobb emberek a magyarok, mint a kínaiak, persze ez nem vonatkozik mindenkire. De például úgy gondolom, hogy amíg Kínában az emberek 60%-át nevezném rossznak, addig Magyarországon csak 20%-ot neveznék annak.”

„A magyarok nagyon udvariasak, a szomszédok segítenek egymásnak. Nem számított, hogy én kínai vagyok, ha bármi probléma volt a lakásban, csőtörés, vízszivárgás, bármi gond volt, a szomszédok azonnal jöttek segíteni, majd segítettek szerelőt hívni. Történt olyan is, hogy elromlott az autóm, azonnal megállt valaki és segített. Nagyon megható volt ezt tapasztalni. Nem kértek semmilyen ellenszolgáltatást, hanem jószívuén segítettek.” (T)

„A vidékiek sokkal jobbak. A vidékiek sokkal szívélyesebbek. Például azt hiszem, 1996-ban történt, hogy néhány kínai ismerősünkkel elmentünk horgászni, egész nap horgásztunk, és egy halat sem fogtunk. Én voltam köztük az egyetlen nő. Mellettünk volt egy idős házaspár, akik fogtak egy nagy halat, látták, hogy mi semmit sem fogtunk, és azt mondták, hogy a halat a hölgynek, vagyis nekem akarják adni, és nekem adták. Nagyon meghatódtam, és arra gondoltam, hogy Kínában ilyesmi nem fordul elő. Ezt soha nem felejttem el.” (T)

„Van egy történet, amit soha nem fogok elfelejteni, ezt mindig is szerettem volna leírni és közzétenni. Amikor a XIV. kerületben laktam, a 4-es busszal közlekedtem, a buszvezető nagyon-nagyon rendes ember volt. Egy napon korábban szálltam le a buszról, dolgozni kellett mennem, nem tudtam, hogy melyik járműre kell átszállnom, és hol van annak a megállója. Közben eleredt az eső, elmutogattam, hogy az 1-es megállóját keresem, a sofőr leszállt, az eső ellenére elkísért engem az 1-esig, megmutatta nekem, hogy melyik az, és csak azután ment vissza. Ezt a történetet soha nem fogom elfelejteni. A budapesti sofőrök mind nagyon jó emberek, ha integetsz nekik, hogy álljanak meg, megállnak, és megengedik, hogy felszállj.” (T)

A szülők és a tanárok vitathatatlanak tartják a magyarok és kínaiak közti kulturális különbségeket, eltérő gondolkodásmódot. Ebből szinte magától értetődik, hogy olykor bizonyos kommunikációs nehézségekkel is meg kell küzdeniük.

„Egy új hely megértése hosszú folyamat. Tisztelni kell a helyi szokásokat, és ugyanakkor a helyi törvények betartása mellett a saját nemzeti műveltségünket, szokásainkat is szabad ápolnunk. Konfliktusok mindig előjöhethetnek, ha nem lennének különbségek, akkor a világ sem tudna előrehaladni. Például a magyarok halkabban beszélnek, mint a kínaiak, ez egy különbség. Ennek az az oka, hogy a kínai városok nagyon zsúfoltak, ha valaki halkán beszélne, senki sem hallaná. Ez egy jelentéktelen példa, de rávilágít egy kis különbségre, aminek lehetnek rossz következményei is.” (T)

„A harcművészet, a kungfu a kínai kultúra része, ezért a kínai gyerekek jobban, gyorsabban, mélyebben megértik, a magyarok lassabban értik meg, vagy félreértik néha. Ez azért van, mert a kínai kultúra része.” (T)

„Úgy gondolom, hogy a magyarok nagyon tudják élni és élvezni az életet. Például minden nap nagyon korán bezárnak a boltok, hétfőig pedig nem nyitnak ki. Kínában egészen más a helyzet: a boltok késő estig nyitva vannak, hétfőig és ünnepekkor pedig mindig nyitva vannak, mert ilyenkor többen sétálnak az utcákon, és így több pénzt lehet keresni.” (T)

„Az emberek itt viszonylag lusták, nem szeretnek dolgozni, és gyakran szemrehányást tesznek, hogy a külföldiek csak pénzt keresni jönnek ide.”

A legnagyobb problémának, az intenzívebb kapcsolatok kialakulását hátráltató tényezőnek a nyelvi nehézségek tűnnek. Gyakran a gyerekek jobban tudnak magyarul, mint a szüleik, a bonyolultabb dolgok elmondásánál segítenek tolmácsolni. A szülők baráti köre szinte kizárólag kínai.

„Nekünk, felnőtteknek nehezebb magyarul tanulni. Sokan azt gondolják, hogy mi kínaiak nagyon zárkóztunk vagyunk, de ez egyáltalán nem igaz, csak nyelvi problémáink vannak, nem tudjuk tisztán kifejezni magunkat, és így nagyon nehéz barátkozni.”

„Elfogadhatóan beszélek magyarul, a hétköznapi társalgáshoz elég, de ha mélyebb, bonyolultabb dolgot szeretnék elmondani, az már nem megy.” (T)

Rossz tapasztalatok természetesen vannak; a packázó hivatalnokok és a hétköznapi idegengyűlölő megnyilvánulások az általánosnak mondható konstruktív hozzáállás ellenére is mély nyomokat hagynak.

„Találkoztam szélsőséges gondolkodású emberekkel, akik utálják a kínaiakat. Például egyszer, amikor leszálltam a buszról, valaki a buszról leköpött... egy 20 év körüli gyerek volt. Akkor nagyon rosszul éreztem magam. Engem Kínában is általában tiszteltek, mert tanár voltam, és ez az eset rendkívül kelemetlenül érintett. Akkor arra gondoltam, hogy lehet, hogy ennyire utálnak minket, kínaiakat. Aztán megismertem másokat is, és láttam, hogy nem mindenki ilyen. Minden országban vannak ilyen emberek, vannak jók és rosszak is, és az ilyen rossz emberek mégiscsak kisebbségben vannak itt; az emberek nagy része jó.” (T)

„Amikor legelőször jöttem ide, a határőr nem engedett be Magyarországra, annak ellenére, hogy legálisan jöttem, minden papírom, vízumom rendben volt. Azóta sem tudom ezt az esetet elfelejteni, pedig ez tényleg megtörtént, ez egy rossz emlék marad számomra.” (T)

Jövőbeli terveikről a szülők és tanárok örömmel beszéltek. A megkérdezettek többnyire szívesen maradnának hosszú távon Magyarországon, de rendszerint azt is világossá tették, ezt csak akkor tehetik meg, ha „jó lesz” itt nekik, ha gazdasági érdekük (tanároknál az iskolai munkájuk) így kívánja. Nem egyértelmű helyzet esetén a szülők jellemzően a gyerek elképzeléseitől és továbbtanulásától tették függővé a Kína és Magyarország közötti választást. A válaszok alapján ugyancsak jellemző, hogy a szülők nem kívánnak beleszólni leendő felnőtt gyermekük választásába – tisztában vannak vele, hogy gyermekük az iskolának köszönhetően más utat jár be, mint ők, más szálakon kötődik Magyarországhoz. Számolnak azzal, hogy könnyen előfordulhat: ők visszamennek Kínába, vagy egy harmadik országba távoznak, de gyerekük itt éli majd le az életét.

„Nagy valószínűséggel Magyarországon fogok élni. Ha az ország politikájában nem lesznek radikális, negatív változások, akkor mindenképpen itt maradnék. Itt viszonylag jó az életszínvonal, persze a gazdasági helyzet most nem túl jó, de mégis, az életmód megfelelő.”

„Attól függ, hogy a gyerekek hogy döntenek, ha felnőnek, de szeretném, ha Magyarországot választanák.”

„Szeretném, ha a gyerekem Magyarországot választaná. Itt sokkal jobb az éghajlat és a környezet, mint Kínában, és jobb emberek a magyarok.”

„Nem tudom, lehet, hogy később a gyerek Kínába szeretne menni tanulni, de az is lehet, hogy azt mondja majd, hogy nem szereti ott, mert már megszokta itt, és azt mondja, hogy <szereti magyaru>. Most még a családjával kell élnie, és ha valami okból kifolyólag nekünk vissza kell mennünk Kínába, akkor természetesen velünk jön. (...) Inkább itt szeretnénk maradni.”

„Mindenképpen szeretném, ha egyetemre járna, mert én is végeztem egyetemet, de mindegy, hogy melyik országban végzi.”

„A munkám most ideköt. Az én helyzetem elég különleges, nekem nincs gyerekem, ezért minden gyerekre úgy tekintek, mintha a sajátom volna. Az, hogy én itt maradok, vagy visszatérek Kínába, az iskola jövőjétől függ, tehát, ha az iskola tovább fejlődik majd, és itt szükség van rám, akkor itt maradok, és azon leszek, hogy jól végezzem a munkámat.” (T)

„Most nem csak nálunk, hanem az egész világon válság van. Nem csak a magyarok, hanem az itt élő kínaiak is érezhetik ennek a hatását, például az árak emelkedését, amelyet nem követ a fizetések emelkedése. Bízom benne, hogy egy olyan kiváló nemzet, mint a magyar, képes lesz legyőzni ezeket az akadályokat.” (T)

„Szerintem a szülők nagy része szeretne itt megállapodni és gyarapodni. Bevándorlónak lenni keserves. Ha egy kínai idejön és itt meg tud élni, és gyarapodni is tud, akkor mi oka lenne visszamenni? Szerintem sokan szeretnének itt maradni. De ez nem csak rajtuk múlik, ebben szerepet kapnak a magyar törvények is, az, hogy vajon megengedik-e nekik, hogy itt maradjanak.” (T)

„Tudomásom szerint, az ismerőseim, rokonaim helyzetét ismerve, akik már legalább 10 éve itt élnek, azt tapasztaltam, hogy szeretnek itt élni. Nagyon nagyra értékelik ezt a helyet.” (T)

I. 5. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok

Az iskola a kulturális különbségek leküzdését, pontosabban a kettős kulturális kötődés kialakítását szolgálja. Nagyon fontos, hogy a cél nem az asszimiláció, hanem az egymás mellett élés feltételeinek javítása, a közös nemzedékek kinevelése (hibridizáció). Az alapfokú képzés 8 osztályában azonban a szülők egyöntetű véleménye szerint ez a folyamat csak elindulni képes. A kínai

gyerekek döntő többsége nem járja végig az iskolát az elsőtől a nyolcadikig, hanem valamikor közben kapcsolódik be. A szülők meggyőződése, nagyobb, hagyományos magyar iskolákban tanult gyerekeik alapján pedig keserű tapasztalata, hogy néhány év magyar tanulás után a gyerekek nem tudnak továbbtanulni a magyar oktatási rendszerben, jellemzően esélyük sincs a felvételin. Kivételek természetesen adódnak, hiszen aki például jól tud angolul, Magyarországon is hozzáfér a nemzetközi felsőoktatáshoz.

„Mi nagyon aggódunk ezekért a gyerekekért... Ha nem találunk megoldást, akkor ez nagyon rossz hatással lesz a gyerek jövőjére. A törvény előírja a gyerekek tanuláshoz való jogát, de hogyan tudjuk mi ezt megfelelően biztosítani és garantálni?”

Jól artikulált és a magyar szülőkével, a gyerekekével, valamint a tanárokéval egybehangzó a kínai szülők azon igénye, hogy legyen „folytatása” az általános iskolának, vagyis legyen középiskolai, gimnáziumi tagozat. A kínai gyerekeknek egyrészt biztonságot jelentene egy ismert terepen, a két tanítási nyelvű oktatási gyakorlatban helyt állniuk, másrészt pedig sokan nemrég érkeztek Magyarországra, és csak így lenne lehetőségük elsajátítani a nyelvet.

„Most csak nyolcadik osztályig járhatnak ide a gyerekek, és nem tudjuk, hogy azután milyen iskolába küldjük tanulni. Az én gyerekemnek személy szerint nem lesz semmi gondja, mert jól tud magyarul, és járhat magyar iskolába, de vannak itt olyan gyerekek is, akik nemrég érkeztek Kínából, és nem tudnak magyarul, nekik biztosan nehézségeik lesznek. Szeretném, ha lenne gimnáziumi tagozat is ebben az iskolában.”

„Nagyon remélem, hogy sikerül beindítani a gimnáziumi oktatást, mert nagyon jó lenne, ha az itt megkezdett tanulásnak lehetne folytatása. Most nagyon nagy probléma, hogy a nyolcadik osztály után nem tudjuk, hogy hová lehetne küldeni a gyereket. A magyar iskolákat nyolcadik után lehet folytatni, szakközépiskolákban, gimnáziumokban, és azután mehetnek egyetemre a gyerekek. Itt viszont nyolcadik után megszakad a képzés.”

Ezen kívül a kínai szülők egy részének csak az étkeztetésre volt panasza. Egyesek szerint kicsik az adagok, mások szerint rövid az ebédidő, de volt olyan is, aki több kínai ételt látna szívesen.

II. Magyar szülők



II. Magyar szülők

A magyar szülők egy jelentős, és a jelek szerint növekvő hányada stratégiai döntés következtében írta gyermekét az iskolába, visszaigazolvával ezzel az alapítók szándékát, miszerint az elsősorban kínai bevándorlók integrálását segítő oktatási intézmény a magyar diákoknak is lehetőséget teremt a kínai kultúra megismerésére. Az iskola a globalizáció következtében felértékelődő készségeket adhat a magyar diákok kezébe, miközben részvételük tovább növeli a kínai tanulók integrálásának hatékonyságát.

A magyar szülők sem egyfélék: interjúalanyaink is változatos társadalmi háttérrel rendelkeztek, a jobb módú budai értelmiségitől az agglomerációban lakó vállalkozón és a belvárosi hivatalnokon át az iskola környéki panelben lakó technikussig. Fontos különbségek vannak aszerint, ki miért, és milyen kontextusban megfogalmazott érvek alapján írta gyermekét az iskolába. Abban általános az egyetértés, hogy a gyermeknek abból nem származhat hátránya, ha ingyen tanulhat kínaiul. Jellemzően három okot, érvelést találtunk az iskolaválasztás hátterében (gazdasági, kulturális és személyes okokat) – ezek azonban különböző súllyal jelennek meg. Az iskolával kapcsolatos elvárásokat alapvetően ezek határozzák meg.

„Akik ide írják a gyermeküket, azok inkább az értelmiséghez tartoznak, mert ők úgy gondolják, hogy fontos, hogy a gyerek megtanulja ezt a nyelvet, hogy egy olyan iskolába járjon, ami teljesen más kultúrájú. Inkább az értelmiségi szülők azok, akik ezt már most látják. Aki viszont nem az értelmiséghez tartozik, azok kerületiek.” (T)

II. 1. Általános elvárások

Az elsődleges ok, amiért magyar szülők ezt az iskolát választották gyermekük számára, hogy a kínai gazdaság jól teljesít, Kína terjeszkedik a világban, és mindenhol igény lehet olyan „helyiekre”, akik ismerik a kultúrát és a nyelvet.

„Úgy érezzük, hogy rengeteg pluszt kap a gyerek, amit máshol nem... Minden olyan magyar tantárgyat megtanul a magyar alaptanterv alapján, mint más iskolában, itt viszont olyan pluszt kap, ami jelentős előnnyel fog bírni felnőtt korában. Nemcsak a nyelv, hanem az is, hogy megtanul egy idegen kultúrát, a más emberekkel való kapcsolatteremtést.”

„Ahogy elnézem, hogy mi lesz itt 15 év múlva – már a kínaiaknak az egyre nagyobb tömegű bevándorlása tekintetében – nem lesz baj, hogy beszél majd kínaiul.”

„A kínai emberek egyre közelednek Európához, egyre többen lesznek minden szektorban.”

„Az, hogy valaki világpolgár, az egy nagyon jó dolog, ezért is jó, ha a gyermek ebbe az iskolába jár – hogy bárhol otthon érezze magát a világban. Ettől még szeretném, ha itt élné le az életét, de ne legyen benne egy félelem, hogy egy másik kultúrába, másik országba megy, esetleg ott dolgozik évekig.”

A másik gyakran hangoztatott érv, hogy egy kisebbséggel együtt, multikulturális iskolai környezetben szocializálódva a gyermek valószínűsíthetően toleránsabb, elfogadóbb lesz az átlagnál.

A harmadik ok általában valamilyen egyéni körülmény volt, ami miatt egy rendes állami általános iskolában számítani lehetett volna arra, hogy a gyereket csúfolják, kiközösítik. Például alacsony növésű, „nyuszi természetű”, vagy csak „nem bírja a vad dolgokat”. Az is gyakori, hogy a gyerekeket másik iskolából hozzák át ide,

mert máshol valami miatt csúfolták, kirekesztették, vagy csak egyszerűen a nyílt napon tapasztalták a szülők, hogy ebben az iskolában a diákok „nyugodtabbak voltak, nem üvöltöztek, kulturáltan viselkedtek”.

„Gyakorlatilag most ő lesz a kisebbség egy iskolán belül – tehát valahol ezt is megtanulja, hogy tolerálni kell az országon belül azt, hogy vannak kisebbségek. Más szemszögből fogja nézni, amíg felnőtté válik, mint az átlag magyar fiatalok.”

„A nagyobb gyerekeim alapján azt mondom, hogy majdnem teljesen mindegy, hogy milyen iskolába jár, az a lényeg, hogy mennyire nyitott, mennyire kreatív, mennyire szívja magába a tudást. És sajnos a legjobb iskolák sem tanítanak meg olyat, ami igazán fontos.”

„Feltételezem, hogy toleránsabbak, akik idejárnak, meg a szülők is. Kevésbé fogják gúnyolni a fiamat, és ebben még a feleségem is egyetértett.”

A három említett érvelésen túl természetesen megjelentek szélsőséges, egyedi magyarázatok is. Van, aki szerint inkább kínaiak legyenek az osztályban, ha ezzel kivédhető, hogy cigányokkal kelljen együtt járnia, de olyan szülővel is találkoztunk, akinek az iskola otthontól való távolsága volt a legfontosabb szempont, és ez az iskola esett a legközelebb. Azzal is találkoztunk, hogy a szülők mindketten ugyanebbe az épületbe jártak iskolába, még a nyomdaipari szakközépbe, ezért hozták ide gyermeküket – az nem zavarja őket, hogy az iskola közben nyomdaipariból kínai két tannyelvűvé vált. Természetesen nem gondoljuk, hogy kínai jellege miatt ezeknek a szülőknek bármi problémája lenne az iskolával, hiszen végül ide írásták gyermeküket. Ezek inkább érdekes, sajátos egyéni körülménynek tekinthetők.

„Inkább kínaiakkal és zsidókkal járjon együtt a gyerekem, mint cigányokkal – Önt rabolta már ki fényes nappal a 4-es 6-os villamoson kínai vagy zsidó?”

Az iskolaválasztás során a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Iskola gondolatának, a komolyabb érdeklődésnek és a végső döntésnek többnyire rekonstruálható fejlődési íve van. Hallomások vagy újságbeli megjelenés nyomán nagyon gyakran először csak a szülők egyikének jut eszébe az iskola, eleinte az ötlet még neki is komolytalannak tűnik („mosolyogtunk egyet”), aztán fokozatosan jut vagy jutnak el együtt a személyes látogatásig, végül a döntésig („belegondoltunk, és már nem tűnt komolytalannak”, „ez a jövő”).

„Bennem is volt egy kis idegenkedés a kínaiakkal szemben, de hát megpróbáltam ezen túllépni, és azt mondtam, hogy lehet, ez a jövő.”

„Próbáltam szoktatni a feleségem, aki ellenkezett, mert a kínai gyerekek nagy része töri a magyart, lassítja a haladást, és mindent külön el kell mondani.”

„Félt, hallani sem akart róla, tudni sem akart róla, aztán nyár közepén tudtam őt rábeszélni, hogy gyere, nézd meg, beszéljünk az igazgatónővel, hozzuk el a gyereket is, hogy ő is lássa, és anélkül, hogy megszólaltam volna, a beszélgetés végén ő maga mondta, hogy ide kell járnia a gyereknek.”

„Én döntöttem így, a férjemet puhítani kellett, nem volt elragadtatva az ötlettől. Már három-négy éve forogtom magamban a gondolatot és gyúrom a férjemet. (...) Nem volt itt vita vagy indoklás, csak valahogy nem akarta”.

A nem eleve meggyőződéses szülők esetében a fejlődési ív bejárása mindemellett nem szünteti meg a bizonytalanság érzését; fenntartják, hogy csak kísérleti jelleggel jár ide gyermekük, és azt sem tartják kizártnak, hogy csalódás esetén „korigálják” döntésüket.

„A kínai nyelv és Kína, mint nagyhatalom. Ebből előnye lesz. Mindemellett családi vita tárgya a mai napig, hogy jó döntés volt-e. Még tart a kísérletezés.”

„Ez egy ilyen vakrepülés, lesz amilyen lesz.”

„Negyedik után lehet, hogy elviszem egy másik iskolába, tanulhat attól még kínaiul a gimnáziumban.”

A meggyőződéses, vagy bizonytalanságukról, kételyeikről be nem számoló szülők teljes mellszélességgel kiállnak döntésük helyessége mellett. Ez a típus, amellet, hogy biztos Kína sikerében és a kínai nyelvtudás, kultúraismeret felértékelődésében, a multikulturalizmust és a másságra való nyitottságot tartja az iskola látens funkciójának, ezt önmagában olyan fontosnak ítéli, hogy azt sem bánja, ha a „kínai vonal” nem jön be.

„Ha igaz a terv, hogy Magyarország lesz Európa Hongkongja, egy kínai-angol nyelvtudással az én fiam lehet ott a császár.”

„Egyre jobban terjed ez az iskola, és az én baráti körömből, ahol még óvodás a gyerek, már mondja az anyuka, hogy ide akarja hozni a kislányát, sőt, a kisfiát is, aki most még csak 4 éves. És azon gondolkodtam, hogy mire a lányom mondjuk itt leérettségizik, és kikerül az életbe ezzel a nyelvtudással, ő és a kis – szintén magyar anyanyelvű – osztálytársai az első fecskék lesznek. Tíz év múlva lehet, hogy több százan végeznek majd ilyen típusú iskolában, az sem kizárt, hogy több ilyen típusú iskolát indítanak az ország másik végében. Mire ő innen kikerül, olyan tudással fog rendelkezni, amivel nem lesz gond az elhelyezkedés.”

„A jövő miatt döntöttünk mellette, nem az ezer éves múlt, kultúra miatt, hanem a jövő miatt.”

Az iskolaválasztást és a mellette való érvelést gyakran állítják kihívások elé olyan külső szemlélők, többnyire rokonok, szomszédok, munkatársak, akik nem rendelkeznek információval az iskoláról, első hallásra pedig minimum csodálkozásuknak adnak hangot, de akár meg is próbálják lebeszélni a szülőket döntésükről. Az ezekre adott reakciók gyakran árulkodnak a saját döntésről

való meggyőződés mértékéről, vagy vetnek fel kételyeket a tolerancia és a multikulturalizmus iránti elkötelezettséggel kapcsolatban („mi, magyarok vagyunk többségben”).

„Mehökkenő volt első hallásra, ugyanúgy megdöbbentem és csodálkoztam, hogy ez hogy jut eszébe valakinek, ahogy most nekem az ismerőseim csodálkoznak, hogy miért ide írtattam be a gyereket.”

„A bátyám mondta, hogy bolond vagyok, miért akarom én kitenni a gyereket annak, hogy kisebbség legyen a saját hazájában? Szerintem nem lesz kisebbség, tudja, hogy mi az, hogy Magyarország, nem hinném, hogy emiatt csúfolnák, vagy elnyomná őt. Most 9 kínai van az osztályban – mi, magyarok vagyunk többségben.”

II. 2. Tapasztalatok

A magyar szülők tapasztalatának összefoglalása hálátlan feladat, az előző fejezetben tárgyalt előzetes elvárások teljesülésének ellenőrzése ugyanis egyelőre nem végezhető el. Azok a jövőre vonatkoznak, egy olyan helyzetre, amelyben a jelenlegi felsőbb osztályoknál kiegyenlítettebb a kínai és a magyar diákok aránya. Körülbelül úgy, mint most a két első osztályban.

Hat magyar szülő alaposabban megismert véleménye alapján a tapasztalatok vegyesek, vegyesebbek, mint a kínai szülők esetében. Ez nem meglepő; a magyar szülők számára kevésbé egyértelmű a választás, és a döntés után is mindig könnyebb lesz az összehasonlítás más iskolákkal. Éppen ezért azt mondhatjuk, hogy ebből a szempontból az iskola működésének visszaigazolását a piac biztosítja. A kereslet-kínálat alakulásának visszajelzései pedig egyelőre pozitívak: idén ősszel minden eddiginél több magyar gyereket írtattak be az iskolába.

A megkérdezett magyar szülők pozitív tapasztalatai közé tartozik, hogy a kínai nyelvvel és a kínai kultúrával való megismerkedés rövidtávon is látványos eredményeket hoz, és hogy a gyerekek igazi iskolai közösségről számolnak be otthon. Szeretik az iskolát. Különösen az elsősök és az alsóbb osztályokban bekapcsolódók szeretnek kínaiul tanulni és otthon büszkélkedni frissen szerzett tudásukkal, de mint a későbbi fejezetben látni fogjuk, a végzős évfolyamba járók is szeretnek iskolába járni. A magyar szülők azt is örömmel tapasztalják, hogy gyerekeik büszkék kínai barátaikra, barátnőikre. A megszóllaltatott szülők a kellemes tapasztalatok közé sorolták a tanárok részéről érzékelhető differenciálást és egyéni törődést.

„Az igazgatónő név szerint szólítja a gyerekeket, még a kínaiakat is, hogy megcsinálták-e a házi feladatukat.”

„A gyerek jön haza, és mondja a kínai szavakat – 3 hét alatt körülbelül 10-et megtanult, és nagyon élvezi.”

„A lányomnak az első 3 héten több kínai barátnője van.”

„Elég vegyes az osztály, fele magyar, fele kínai, mongolok is járnak, teljesen normálisak, kulturáltak, tiszták, ápoltak.”

„A gyerek szereti mindegyiket, nagyon jó a véleménye neki is – az első napokban már név szerint ismerte nemcsak a sajátját, hanem más tanárnőjét is.”

A felsőbb osztályba járók, és általában a gyermeküket több ideje az iskolába járató szülők több csalódásról is beszámoltak, de kisebb csalódásaik az elsősök szüleinek is voltak. Sokan hiányolják a kínai-magyar szülői közösséget, valamint az osztályfőnökök szülői kezdeményezések iránti nyitottságát, és általában a hatékonyabb kommunikációt az iskola és a szülők között. Konfliktust sejtetett a háttérben, hogy volt olyan szülő, aki szerint az osztályfőnök egyenesen nem áll szóba vele, és megakadályozza, hogy a szülők érdemi lépéseket tegyenek

gyermekeik helyzetének javítására. A szülők többnyire csak kisebb csalódásokról számoltak be, bár néhány komolyabbat is említettek: gyakorlatlanságából adódóan eleinte figyelmetlen napközis tanárnő, ritkán aktualizált honlap, nem elég otthonosan berendezett osztályterem, iskolakezdés előtt megismerhetetlen tanító néni, szülők számára ismeretlen tanrend, több hetes késéssel munkába állt kínai tanár, stb. Számunkra ezek mind egy működő iskola mindennapi problémáinak tűnnek, de természetesen ettől még az érintettek érezhetik őket központi jelentőségűnek.

„Nem vagyok még elégedett a tanító nénivel – de időt kell neki hagyni, kezdő még; inkább hárítja a kapcsolatkeresést, ez az első osztálya. A szülőin elmondta, mire van szüksége, és többet ne is akarjunk. Beszélni kéne vele arról, hogy mit is szeretne, de ötleteket, jobbító szándékot nem akar.”

II. 3. Tolerancia – Kínához és a Magyarországon élő kínaiakhoz való viszony

Korábban említettük, hogy az iskolára a magyar szülők sok esetben a toleranciára nevelés eszközeként tekintenek. Több olyan szülővel is találkoztunk, aki annak ellenére választotta a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Iskolát, hogy saját első gondolata a kínai maffiával volt kapcsolatos. Aki a magyar-kínai iskolába járattja gyermekét, nyilvánvalóan nem utálja a kínaiakat, mégis, az interjúk során számtalan sztereotípiával és általánosítással találkoztunk. A nemzet-karakterológia elemei sokszor felbukkantak a magyar szülőkkel folytatott beszélgetésekben. Ezek szerint a kínaiak tiszták és dolgozók, csak kényszerből vannak itt és elég zárkózottak. A beszélgetések során arra utaló jeleket is észleltünk, hogy az iskola oldja, gyengíti a sztereotípiákat, de az eredmény sok esetben felemás.

„Nekem az a véleményem, hogy a kínai nagyon szorgalmas nép, és ilyen alapon a gyerekeiktől sem tanulhat rosszat az én gyerekem.”

„A kínaiak idejöttek dolgozni, de nem nagyon akarnak itt barátkozni a magyarokkal – kiszolgálják, de nem érzem azt, hogy mosolyognának vagy kedvesek lennének, vagy örülnének, hogy én ott vásárolok. Dolgoznak látástól vakulásig, szorgalmasak, tiszta az üzletük, ezzel sincs gond, de a 3 lépés távolságot tartják – és ez van a suliban is. (...) Kicsit úgy érzem, hogy ők itt vannak, mert muszáj – otthon nem tudnak dolgozni és létfenntartást biztosítani maguknak és a gyerekeiknek, de nem örülnek annak, hogy itt kell legyenek.”

„A kultúra más, azt mondják, ők ilyen maguk között élők, lehet, hogy be sem engednének maguk közé. Majd kiderül.”

„Akik ide járnak kínai szülők, teljesen kulturáltak. Ugyanúgy emberek, ahogy mi. Szó sincs arról, hogy valami isten háta mögötti helyről jöttek volna.”

„Mások a családok, sokszor alkalmaznak bébiszittert, sokat dolgoznak, a munka, tanulás náluk érték, nem, mint nálunk ugye... persze lehet, hogy ez is téves, nem tudom...”

Jellemző szülői érzésként találoztunk a gyerekek magyar identitását féltő aggodalommal. Több szülő hangsúlyozta, hogy nem szeretné, ha a kínai kultúra hatására fia vagy lánya veszítené magyar identitásából.

„Nem azt mondom, hogy keveredjen, mert szó sincs róla, hogy keveredjen, de ismerjék meg és fogadják el egymást – ebben benne van minden. (...) Én szeretném, ha például az én lányom járna magyar néptáncra; tartsa meg a saját kultúráját. Nem azt jelenti, hogy ha lenne kínai tánc az iskolában, ami most nincs, akkor oda nem szívesen járatnám, de tudjon róla azért, hogy ő magyar, azzal együtt, hogy minél alaposabban, mélyebben ismerje meg a kínai kultúrát is. Mert az mindenképpen csak jó lehet. Ugyanez az étkezésben is – ismerje meg, hogy van ilyen és olyan típusú étkezés, de tudja, mi az a gulyásleves meg a pörkölt, mert az a miénk, és ő magyar. Akkor is, ha netalántán kínai férje lesz.”

„Inkább István királyra szeretnék gondolni, aki már akkor leszögezte, hogy mi egy befogadó nép vagyunk, és mi attól csak gazdagabbak leszünk, hogy ők itt vannak, és erre sokkal jobb gondolni. Nekem jó, hogy itt vannak.”

A Magyarországra érkező kínai bevándorlókkal kapcsolatban a szülők egyáltalán nem elutasítók, többen hangsúlyozták, hogy elítélendőnek tartják, ha önmagában a „kínaisága” miatt Magyarországon bárkivel probléma van – különösen akkor, ha ugyanúgy befizeti az adót és a közterheket, mint a magyarok. Többen annak a meggyőződésüknek is hangot adtak, hogy ha egy kínai hosszú éveket fordított itteni élete kialakítására, itt születtek és nőttek fel a gyerekei, csak kifejezetten kedvezőtlen körülményekkel érhető el, hogy elhagyja Magyarországot – amíg jó itt nekik, maradnak.

„Ha olyan kínaiak jönnek, (...) akkor nem zavar.”

„Hogy mennyien jönnek Magyarországra, és ebben van-e változás, nem tudom. A kereslet-kínálat ügyis megszabja ezt a dolgot. (...) Szerintem, akinek itt gyerekei születtek és itt járnak iskolába, azok megszokják egy idő után, és talán itt maradnak.”

„Most már nincsenek olyan nagy hatással az országra – akkor voltak, amikor jöttek, most már nem jönnek olyan sokan, és tovább is állnak.”

„A kerületben kezdetben nagyon nagy ellenérzés volt a kínaiakkal, vietnamiakkal szemben, de szerintem ez megváltozott. Látják, hogy megélnék, munkából. Kábítószert is biztosan árulnak, de a zöme kereskedéssel foglalkozik.”

„Vajon mikor jutunk el odáig, hogy Magyarországon legyen például kínai színésznő, ügyintéző? Teljesen pozitívan látom a jövőt.”

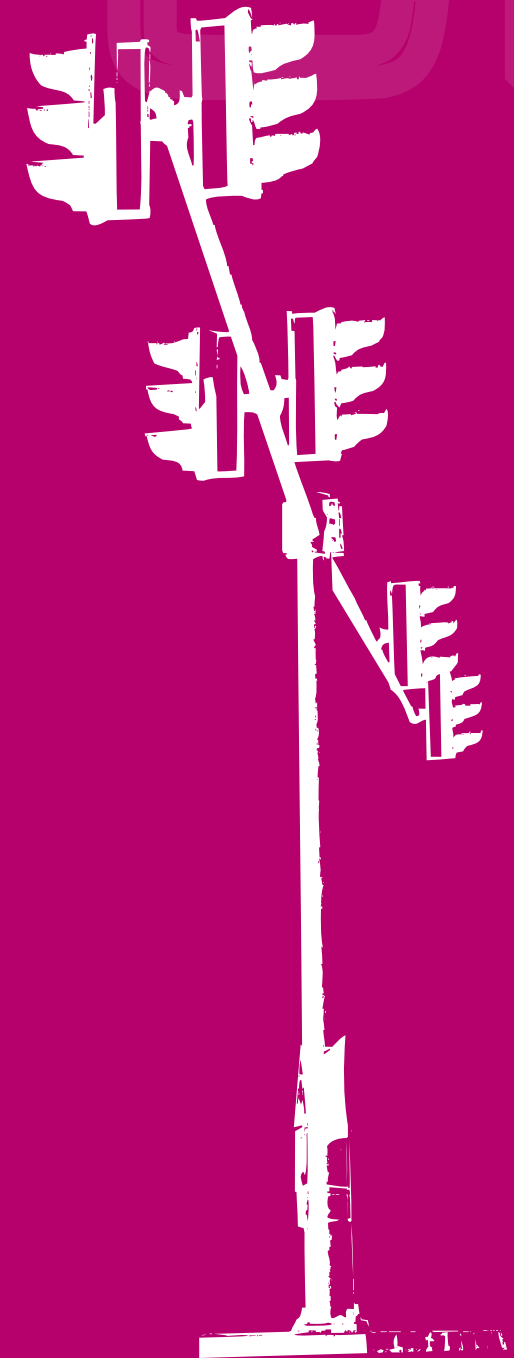
II. 4. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok

A magyar szülők kivétel nélkül mind gimnáziumot szeretnének, de erre a most elsős szülők ígéretként is hivatkoznak, mintha a döntés megszületett volna, és csak technikai lépések lennének hátra. Az igény indoklása ugyanaz, mint a kínai szülőknél – az elemiben megkezdett kínai tanulásnak legyen folytatása iskolai keretben. A felsőbb évesek szüleiben ezen felül az is felmerül, hogy ha néhány év múlva úgymint lesz középiskolai tagozat, nem szeretnének ők lenni azok, akiknek a gyerekei annyira „póruj járnak”, hogy egy másik gimnáziumban töltött egy, legfeljebb két év után – akár évvesszeség árán is – iskolaváltással térnek vissza. Szívesen megkímélnék gyermekeiket a felvétellel és az új iskolai közösség megszokásával járó kellemetlen, de legalábbis megterhelő élményektől.

„Ha minden igaz, akkor 12 évfolyamos iskola lesz. Azt hallottam, hogy 1-2 éven belül meglesz az akkreditáció, sőt, 13 éves iskolát említett az igazgató, tehát plusz egy évet is ráraaknak a nyelvtanulásra – van még 8 évünk, addig csak megkapják az engedélyt.”

A megkérdezett magyar szülők a gimnáziumon felül intenzívebb kommunikáció kialakítását tartanak szükségesnek az iskola és a szülők között, már csak azért is, hogy az alapvetően passzívabbnak tartott kínai szülőket a közösségbe szerveződjő, aktív szülők az iskola támogatásával vonhassák be tevékenységükbe. Szülői igényként fogalmazódott meg továbbá a lehetőleg kedvezményes áron biztosított, szervezett kínai tanulmányút is.

III. Tanárok



III. Tanárok

Az iskola tanárai valósítják meg az eredeti elképzeléseket, rajtuk múlik az oktatás minősége és a konstrukció életképessége. Kulcsfontosságú, hogy az iskolában tanító pedagógusok milyen mértékben azonosulnak az iskola céljaival, hogyan értelmezik saját szerepüket, és mennyire elkötelezettek.

Az iskola 30 fős tantestületében 4 kínai tanár hosszú távon dolgozik az iskolában, köztük az iskola kínaiakért felelős igazgatóhelyettese, a kínai kormány megbízásából pedig további 2 vendégtanár tölti 2 éves kiküldetését. A 4 állandó tanár közül többen egy évtizednél is régebben érkeztek Magyarországra, így megfelelő rálátással rendelkeznek a Magyarországon élő kínaiakra, problémáikra, és ezen belül az iskola helyzetére.

A tantestület kínai tagjai, és különösen Guo Jia Ming igazgatóhelyettes („Józsai bácsi”), fontos funkciót tölt be a kínai szülőkkel való kapcsolattartásban.

„A kínai szülők mind a kínai tanárokkal veszik fel a kapcsolatot. Ha van valami gond, akkor előfordul, hogy este is felhívják a tanárt, és megkérdezik, hogy mi a helyzet a gyerekekkel.”

„Józsai bácsi minden nap késő délutánig itt van az iskolában, addig, amíg az utolsó kínai gyerek haza nem megy. Ő az, aki hétvégén is mindig rendelkezésre áll, amikor hazamegy, mondja, hogy hívjuk nyugodtan, ha bármi van.”

A magyar tanárok között pályakezdő fiatalok, rutinos „kéttannyelvűsök” és a kínai kultúra iránt elkötelezett, tapasztalt tanárok egyaránt vannak. A magyar

anyanyelvű tanárokról az interjúk alapján az is megállapítható, hogy szeretik a munkahelyüket, lelkesen végzik munkájukat. Sőt, vannak arra utaló, igen pozitív jelek is, hogy az iskola egyenesen függőséget okoz; többen „elképzelné sem tudnák, hogy más iskolában dolgozzanak”, és „semmi pénzért nem tanítanának máshol”.

„Ez a miliő ez nagyon tetszik nekem (...) érdekes kihívás. Ez nekem való, én ezt szeretném csinálni.”

„Nem is tudom, hogy én hogy kerültem ide, nekem ez isten adománya ez az állás. Remélem, hogy itt is maradok. Ez egy kihívás, az biztos. Itt tanítani egy kihívás.”

III. 1. Misszió- és feladatértelmezés

Az iskola kínai tanárai – érthetően – fontosnak tartják munkájuk során szem előtt tartani a kínai társadalom oktatáshoz fűződő viszonyát. A magyar-kínai iskola feladatai közé véleményük szerint annak a filozófiának a terjesztése is beletartozik, melynek fő tétele, hogy a gyermekek iskoláztatása befektetés.

„Az itt élő kínai családok is különbözőek, vannak a jól szituált családok, akik a gyerekeiket általában magániskolába küldik, pl. angol, spanyol, francia iskolába, stb., vagy felekezeti iskolába. Miért? Azért, hogy ha ezek a gyerekek felnőnek, akkor külföldön járhassanak egyetemre, pl. Amerikában, Angliában, pl. a Harvardon, és egyéb híres egyetemeken. Kínában él egy olyan nagyszerű hagyomány, hogy a szülők a gyerekeik iskoláztatását egyfajta befektetésnek tekintik, és e tekintetben mindig rendkívül bőkezűek voltak. Úgy gondolom, hogy a legnagyobb dolog az, hogy egy állami finanszírozású iskola keretein belül a magyar állam lehetővé teszi a bevándorolt kínaiak számára, hogy saját

kultúrájukról tanulhassanak. Más kínai családokból származó gyerekek, pl. azok, akik nemrég érkeztek, főleg a nagyobbak, nagyon nehéz helyzetben lennének, ha nem lenne ez az iskola.”

„Vannak olyan családok is, akik még nem döntötték el, hogy hosszú távon itt szeretnék-e letelepedni vagy sem. Ezek a szülők fontosabbnak tartják, hogy a gyerekek angolul tanuljon meg jól, mert végül is az angol nagyon fontos, ők inkább angol iskolába járatják a gyereket, hogy «international language»-t tanuljon. Na mármost, a mi iskolánk általánosságban a nagy többség iskolája. A bevándorlók mindig a lehető legjobbat szeretnék választani, oda szeretnék menni, ahol megélni és gyarapodni is tudnak.”

Az iskola kínai anyanyelvű tanárai hangsúlyozzák a kínai nyelvet, és általában a Kínára való nyitottság gazdaságban betöltött szerepét, és az ezzel kapcsolatos lehetőségeket, amelyeket az iskola nyújthat a magyar gyerekek számára.

„Szerintem a magyarok is büszkéek lehetnek, hogy van itt egy ilyen iskola, ha nem volna, hova küldhetnék a gyerekeiket kínaiul tanulni? Ha a gyereket itt taníttatja, akkor később ez nagy terhet vesz le a szülő válláról, ha megtanul magyarul és kínaiul, és így kerül be a társadalomba, akkor hasznára lesz a társadalomnak, és a családjának még inkább hasznára lesz. Így ezzel a döntéssel a szülő megoldottnak tekintheti a gyerek jövőjét. Ha nyelveket tud a gyerek, akkor biztosan könnyebb lesz az élete.”

Az iskola magyar tanári karára jellemző, hogy fiatal, lelkes tanárokból áll, akik szívesen áldoznak az iskolára a szabadidejükből is, például kínaiul tanulnak. Természetesen nem mindenki fiatal, de az iskola jellegéből adódóan az idősebbeknek is olyan helyzetben kell megállniuk a helyüket, amilyennel korábbi pályafutásuk során nem találkoztak. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy az itt tanító tanárok életkoruktól függetlenül arra kényszerülnek, hogy fiatalosan, friss lendülettel kezeljék a kihívásokat. Élvezik a tanítást, mert kihívást látnak benne

– nem csak oktatási-módszertani szempontból, hanem magasabb szinten is: hivatásként, misszióként élük meg, hogy a kínai gyerekeket magyarul tanítsák és integrálják a társadalomba, valamint hogy a magyarokkal megismertessék a kínai kultúrát és elfogadtassák a kínaiak jelenlétét.

„Az /iskola/ egyik célja lehetne, hogy elfogadtassa az emberekkel, hogy itt kínai emberek is élnek; hogy ezt megszokják, legalább itt a környezetünkben megszokják, mert nem nagyon viselik el, ha csak a szemben lévő iskolát nézzük. Ez egy más világ, és elég zárt világ volt eddig, és abból is látszik, hogy nyitnak Kína felé, hogy egyre több magyar gyereket is hoznak ide.”

„Ennek az iskolának a lényege a differenciálás.”

„Multikulturális nevelést próbálunk folytatni, tehát a magyar gyerekekben felkeltjük az érdeklődést a kínai kultúra iránt, a kínai gyerekekben a magyar kultúra iránt, és akkor biztos találunk benne olyat, ami tetszik nekik – érdekes mind a kettő, lehet együtt élni.”

„A cél az együtt tanítás és az együtt nevelés, hogy már gyerekkorban szűnjenek meg az összefeszülések.”

„A kínai gyerekeknek segíteni kell integrálódni a magyar gyerekek közé. (...) A globalizációt segíti elő ez az iskola. Aminek én szintén ellene vagyok, de ilyen szinten nem. Tehát tartsuk meg a magyarságunkat, és ismerjük meg a kínaiakat is, és ez nagyon jó dolog. Tehát én azt gondolom, hogy az a célunk, hogy megismertessük a magyar kultúrát és a kínai kultúrát mind a két nemzet gyerekeivel. (...) Az iskolának nem az a funkciója, hogy gyűjtse be a kínai gyerekeket. Ennek az iskolának az a funkciója, hogy megtanítsa gyerekeket kínaiul. És az most mindegy, hogy magyar vagy kínai, mert vannak olyan kínai gyerekek, akiket szintén meg kell tanítani a kínai nyelvtanra, meg ezekre a jelekre.”

„A nyugati társadalmak válságba kezdenek sodródni, tanulni lehetne a kínai kultúrától; érdemes lenne megkeresni, mi mit rontottunk el – nem fenntartható életmódot folytatunk, és ennek van filozófiai és életmódbeli oka...”

III. 2. Tapasztalatok

A kínai és a magyar tanárok is tisztában vannak a kulturális különbségekből fakadó eltérő tanítási filozófiával és stílusokkal. Ezzel kapcsolatban mindenki rendkívül diplomatikusan, óvatosan fejezi ki magát, a gyakorlatban pedig igyekeznek megtalálni a két hozzáállás konkrét iskolára szabott, a gyerekeknek legmegfelelőbb keverékét. A kínai tanárok rendkívül nyitottan viszonyulnak egyébként a magyar kollégáikhoz, kiemelik a lehetőséget, hogy tanulhatnak egymástól, tapasztalatot cserélhetnek, harmincéves oktatói múlt után is nyitottak az új módszerekre. A magyar oktatás különbségét kulturális okokra vezetik vissza, részben ez is magyarázza a tanítási módszerek iránti érdeklődést: „megismerhetem a magyar kultúrát, megérthetem az önök gondolkodását a magyar kollégáimon vagy a diákjaimon keresztül.”

„Kezdetben az volt az elképzelés, hogy megfigyeljük, hogy a magyar tanárok hogyan, milyen módszerekkel tanítanak, és tanulunk egymástól. Nekem már Kínában is nagyon hosszú, 30 éves tanítási tapasztalatom volt, akartam látni, hogy a magyar tanárok hogyan oktatnak, hogyan tartanak meg egy órát, hogy a kettő összehasonlításából levonjam a következtetést. Azt tapasztaltam, hogy a magyar tanárok türelemben és törődésben felettünk állnak, és ezt meg kellene tanulnunk tőlük. Mi türelmetlenebbek vagyunk, könnyebben felmérgetünk, ha a gyerekek rosszkodnak, nem hallgatnak ránk, akkor könnyen felmérgetünk, de a magyar tanárok ilyen esetben inkább elmagyarázzák a gyerekeknek, hogy mit tett rosszul. Ezt nekünk is meg kellene tanulnunk.”

Mindezt megnehezíti persze a nyelvtudás hiánya: a kínai tanárok többsége nem beszél magyarul, (nem is nagyon jellemző, hogy tanulnának), így gyakoriak a kollégák között a félreértések, nehézségek.

A kínai tanárok összességében elégedetten nyilatkoztak a magyar gyerekek kínai tanításában elért eredményekről – a továbbfejlődésre persze mindig látnak lehetőséget.

„Nagyon furcsa számomra azt látni, hogy egyes magyar vagy más külföldi gyerekek, akik kicsi koruktól tanulnak kínaiul, nagyon szépen írják az írásjegyeket, egyesek szebben, mint a kínaiak.”

A kínai tanárok is érzékelik a magyar társadalomnak a kínai iskola iránt megnövekedett érdeklődését, amit racionálisnak ítélnék, és természetesen pozitívan fogadnak. Többen azt sem tartották kizárhatónak, hogy a megnövekedett érdeklődésben a Pekingi Olimpiának is szerepe lehet.

„Mostanában egyre több magyar gyerek kezd el hozzánk járni, mert egyre több magyar családfő ismeri fel a kínai nyelv fontosságát. Lehet, hogy az elkövetkező 10 évben a kínai nyelv az angol mellett a második legfontosabb idegen nyelv lesz. Jelenleg a gyerekek kb. 20%-a magyar, de van olyan eset is, amikor nehéz eldönteni a gyerek etnikai hovatartozását, mert pl. az egyik szülő kínai, a másik magyar, van olyan gyerek, aki magyar állampolgár. Az iskolánk a gyerekek oktatását tekinti legfontosabb feladatának, tekintet nélkül a gyerek származására, etnikai vagy vallási hovatartozására, kínaiul ezt úgy mondjuk, hogy az oktatásban nincsenek kategóriák.”

„A magyar szülők, gondolom, azért választják gyerekeiknek ezt az iskolát, mert érdekesnek találják a kínai kultúrát, illetve most, hogy Kína lassan változik és erősebb lesz, előnyösnek találják, ha kínaiul tanulnak a gyerekek. Továbbá az idei Pekingi Olimpia alatt a világ kaphatott egy új képet Kínáról, és ez is érdekes lehet a szülőknek.”

„Az is lehet egy ok, hogy a magyar-kínai kereskedelmi kapcsolatok is egyre erősödnek.”

A magyar tanárképzésben vagy más iskolákban szocializálódott tanárok a kínaiakra és az oktatásra vonatkozó különféle sztereotíppal érkeztek az iskolába, amelyeket apránként sorra felülvizsgálják és elhagynak. Az iskolában kemény munka folyik, a tanárok sokat dolgoznak, hogy az összetett célrendszer megvalósuljon, és az iskola folyamatosan fejlődjön.

„Azt hittem, hogy a kínai gyerekek talán fegyelmezettebbek, mint a magyar gyerekek (...) de hát a kínai gyerekek is ugyanúgy gyerekek, szóval annyira nem igaz ez a közhely vagy klisé.”

„Szerintem semmiben nem különböznek, olyanok, mint bármelyik más gyerek a világon, ugyanolyan kamaszok, hisztériázik a 16 éves kislány, mert kamasz, a kicsik meg ugyanolyan szemtelenek, mint máshol – nem hiszem, hogy többet vagy kevesebbet engednének meg maguknak.”

„Kevésbé tudnak magyarul, mint amire számítottam, és kézzel-lábbal kell mutogatni.”

„Kézzel-lábbal activityzünk, meg mindent írni kell a táblára, ők azt leírják, lemásolják, és hozzák a kis szótárukat.”

„Minden tanár lelkes, tudja, hogy itt duplán kell dolgozni, vagy triplán is akár, a differenciálás miatt (...) Nem könnyű néha.”

„Itt mindenkinek meg kell változtatnia az iskolában tanult módszereket és hozzáállást a tanításhoz, és ez mindenkin látszik itt, hogy meg is változtatja, és meg akarja ezt változtatni. (...) Én azt gondolom, hogy itt mindenki alkalmazkodik. (...) A fiatal ugye még bizonyítani akar, és itt muszáj. Tisztelet a kivételnek, de azért a pedagógus szakmában is vannak beszükkült és rutinból tanító tanárok – itt ők nem tudnának tanítani.”

„Itt találkoztam azzal, hogy hoppá, hát ez nem úgy működik, ahogy a főiskolán tanultuk, de mondjuk a másik iskolában sem úgy működött. (...) Ez kihívás, és én szeretem a kihívásokat, nekem ez nagyon jó, én nem is tudnék másik iskolában tanítani. (...) Én nem mennék most már semmi pénzért „normál” iskolába (...) Biztos abban is van izgalom, de itt minden nap történnek olyan dolgok, amik bearanyozzák a napot.”

„Ez az iskola nem egy átlagos iskola, ide mindenképpen olyan pedagógusok kellene, akik tisztában vannak azzal, hogy ez mekkora felelősséggel jár, és tényleg komolyan veszik. Aki nem veszi komolyan, és úgy gondolja, hogy 10:30-kor kicsöngettek, akkor én már 35-kor itt sem vagyok, és nem vállalom semmi pluszt, és nem foglalkozom a gyerekekkel – ez a gyerekeknek is rossz, meg a tantestületnek is. A többség nem ilyen, a többség a szívét-lelkét beleteszi, és mindent megtesz az iskoláért. Szerencsére.”

Egy-két sztereotípiát azért tartja magát, de ezek is mind az eredeti célokat támogatják, és nem a kínai gyerekekre nézve negatívak, hanem épp ellenkezőleg: különleges voltukat tünteti fel pozitív színben.

„Teljesen mások a gyerekek, közvetlenek, nyitottak, még nincsenek annyira elrontva, mint a magyar gyerekek. (...) Az ide járó gyerekek teljesen mások, mint a más magyar iskolába járók, a kínaiak is, és azok is, akiket ide íratnak – ez egy teljesen más közeg. (...) A magyar szülők nem foglalkoznak annyit a gyerekekkel, ők nagyon egyedül vannak, általában a magyar gyerekek egy jó része elég szemtelen.”

„Mindenképpen jó lenne, ha több helyen megjelenénk, és meg tudnánk mutatni, hogy a kínai gyerekek is tanulnak, és mennyi mindenben jók. Azzal lehetne népszerűsíteni az iskolát, és azt is, hogy a kínai gyerekek nem a buta piacos gyerekek, akik naphosszat kint ülnek, és semmihez nem értenek, hanem tényleg ők is külön tehetségek. És nagyon sok mindenhez sokkal jobban értenek, mint például a magyar gyerekek – és ezt jó lenne népszerűsíteni.”

III. 3. Kapcsolat a hazánkban élő kínaiakkal

A kínai tanárok és szülők magyarországi kínaiakhoz és magyarokhoz való viszonyulását egy korábbi fejezetben már ismertettük. Ebben a részben azt nézzük meg, mit gondolnak a magyar anyanyelvű tanárok – az előzőekben leírt iskolai tapasztalatokon felül – Kínáról és a kínaiakról.

A terjeszkedő, nagyhatalmi pozíciókra törő Kína képe minden beszélgetésben felmerült. Akadt olyan tanár, aki ezzel kapcsolatban aggodalmainak adott hangot vagy konkrét negatív tendenciákra hívta fel a figyelmet, de alapvetően – s mint az elvárható volt – mindegyikük pozitívan viszonyult a hazánkba bevándorló kínaiakhoz. Az mindenesetre az iskola szellemiségének liberalizmusát támasztja alá, hogy a tanárok felé nem elvárás Kína feltétlen szeretete, vagy a Magyarországra irányuló kínai vándorlás kritikamentes interpretációja.

„Nem is foglalkoztam ezzel az iskolával, azt gondoltam, hogy pechem van, hogy sok kínai van itt. Amikor a kínaiak megjelennek, az mindenkiben egy furcsa érzést vált ki. (...) Nekem végülis semmi bajom nincs a kínaiakkal... Pedagógus lévén embereket szeretünk, és ők is emberek és gyerekek. (...) Az én édesapám varrodát vezetett, ami miattuk ment tönkre. Azt mindenki tudja, hogy a könnyűipari ágazatot teljesen ledózerolták Európában. És az én apukám is ennek esett áldozatul, de ezek a gyerekek, akik itt vannak, ezek az emberek erről nem tehetnek. Ez sokkal magasabb szinteken, politikusi szinteken dőlt el. Tehát végülis úgy haragszom, de ez egy buta szó, mert nem haragszom, csak ezt a kettőt nehéz párhuzamba hozni... olyan népet szolgálok konkrétan, aki sok kellemetlenséget is okoz, nemcsak nekem, hanem másoknak is. Mert azért ezt ki kell mondani. Legalábbis ez az én véleményem. De hangsúlyozom, hogy ez nem személyre szabott. Lehet utálni bárkit, de ezek a gyerekek engem szeretnek, és én szeretem őket.”

Abban minden interjúalanyunk egyetértett, hogy a magyar társadalom általában nem elég nyitott a globalizáció, és ezen belül Kína iránt, de az iskola léte Magyarország számára kedvezően befolyásolja a két ország kapcsolatát.

„Én még emlékszem, hogy régebben tényleg nem is lehetett annyi kínai Magyarországon, tehát arra figyeltem, hogy egyre többen érkeznek. És most még azt is hallani, hogy most már Romániát is jó területnek tartják, és oda is mennek át többen, még az iskolából is családok. (...) Az biztos, hogy ha arról lesz szó, Kína Magyarországra pozitívan fog mindig tekinteni. Az is, hogy itt van ez az iskola, és Európában egyedülálló, ez szerintem számunkra mindenképpen pozitívan fog lecsapódni. Ha bármire szükség lesz, Kína segítőkészen fog Magyarországhoz állni.”

„Sok szempontból jó, hogy van kapcsolat Kína és Magyarország között, de úgy látom, hogy Magyarországon nem elég nyitottak az emberek ahhoz, hogy ezt elfogadják. A kínaiakat rettentő sokan gyűlölik itthon, és akkor is, hogy ha nincs is közvetlen kapcsolatuk velük. És így nagyon nehéz. Elég nehéz egy ország felé nyitni úgy, hogy már eleve megvan az utálat és a gyűlölet. Szerintem nagyon rossz irányba halad Magyarország ebből a szempontból, és így nagyon nehéz népszerűsíteni Kínát. Ugye Kínának is megvannak a hibái, megvannak a problémái – úgy gondolom, hogy ezzel tisztában vagyunk. Nagyon sokan vannak, nagyon fejlett a technikájuk, nagyon sok mindent tanulhatnak tőlük, de ahhoz nyitottnak kéne lennünk. És így bármennyire is próbálkoznak, akár a parlamentben, akárhol, így nagyon nehéz megvalósítani. És szerintem a kínaiak is fenntartásokkal nyitnak Magyarország felé, ha rossz tapasztalataik vannak.”

Az iskola mindennapi életében gyakran a magyar tanárookra hárul az a feladat, hogy az iskola környékén sokszor tapasztalható idegenellenes megnyilvánulásokat tompítsák és értelmezzék a gyerekek felé. A tompítás során többen azokból a tapasztalataikból merítenek, amikor még nem álltak kapcsolatban az iskolával, felidézve magukban azokat a tévhiteket, amelyek az iskolával kapcsolatban élnek a kívülállók fejében – pl. kínai maffia magániskolája.

A „különleges” iskolával kapcsolatban általános az ismerethiány, az intézményt választó szülőkhöz hasonlóan a tanároknak is gyakran magyarázkodniuk kell ismerőseiknek, miért tanítanak kínai iskolában.

„Azt gondoltam, hogy az Ázsia Centernek automatikus velejárója, hogy itt a környéken lesz ez az iskola. Tudtuk azt, hogy rengeteg kínai jár ide, mindenki irigykedett az autókra, ha megnézzük, hogy a szülők mikkel járnak – szóval azért volt egy kis irigység is benne. A szomszéd iskolából meg azt láttuk, hogy jönnek át a kínai gyerekek, akik nem tudnak magyarul (negyedik-ötödikesek), pedig már itt vannak egy pár éve. Akkor azt gondoltam, hogy mi a fenének van itt ez a magyar-kínai iskola, ha csak kínaiul tanítanak. Most már látom, hogy ez nem így van, de akkor azt a képet akarták lefesteni – ugye a rivális –, hogy ez egy olyan iskola, amit a kínaiak csináltak maguknak, és a magyart valahogy oktatják, hogy benne legyen a tanmenetben, de nem fontos. Ekkor ez a kép alakult ki erről az iskoláról.”

„Jó, hát nem biztos, hogy egy kínai kisgyerek nyerne a magyar szép kiejtési versenyen, de járnak ide magyarok is. (...) Mindig kérdezik, hogy te kínaiakat tanítasz? És én mindig mondom, hogy nem, én gyerekeket tanítok, akik között vannak kínaiak, magyarok, de mongolok és arabok is. Lehet, hogy nem is gondolják azok, akik szervezik, hogy ez az iskola képes kiállítani egy gyereket, aki szép kiejtési versenyen nyerne, pedig lehet, hogy nyerne.”

III. 4. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok

A kínai tanárok három fő fejlesztési irányt neveztek meg: a nyelvi képzés javítását és bővítését annak érdekében, hogy a tehetősebb, nemzetközi irányultságú kínai családok is az iskolába adják gyerekeiket, a gimnáziumi tagozattal való bővítést, valamint egy iskolai kollégium alapítását.

„Vannak családok, akik angol iskolába küldik a gyerekeiket, tehát ez annyit jelent, hogy vannak hiányosságaink. Ha emelkedne az angol, francia, stb. nyelvek oktatásának színvonala, akkor valószínűleg ide küldenék a gyerekeiket.”

„A mi iskolánkban csak nyolcadikig tanulhatnak a gyerekek, tehát, ha pl. valaki hetedikben érkezett hozzánk, és két évet tanult itt, akkor még mindig rendkívül nehéz feladat számára felvételizni egy magyar iskolába, mert nem rendelkezik kellő nyelvtudással. Ha két év tanulást követően a gyerek nem jut be egy magyar középiskolába, akkor nem marad más hátra, mint hogy visszatérjen Kínába tanulni, azonban akkorra már a kínai oktatás üteméhez képest jelentős lemaradása lesz, mivel a kínai tanmenet nagyon gyors előrehaladást ír elő. Kína egy nagy ország, tehát sokkal nagyobb az emberek közti versengés, nagyon nagy az iskolákba való bejutásért folyó verseny. Tehát egy ilyen gyereknek mindkét országban gondjai lesznek, emiatt sokunknak fáj a feje. A probléma megoldása érdekében az iskola magyar és kínai vezetősége megállás nélkül folyomodik az oktatási minisztériumokhoz, hogy minél előbb gimnáziumi tagozat is induljon iskolánkban. Ez azért is fontos, mert messze nem elég, ha a gyerek csak 3-4 évig tanul egy idegen nyelvet. A magyar és a kínai nyelv is nagyon szép, de nagyon nehéz nyelv is egyben. Úgy gondoljuk, hogy az általános iskola egyik nyelv teljes elsajátítására sem kínál elegendő időt. Ha viszont 12 éven át tanulhatnának magyarul, kínaiul és angolul is, akkor megfelelő szintet érhetnének el, és a két ország kölcsönös kapcsolatának előnyére tudnák hasznosítani tudásukat. Ha az itt elkezdett tanulmányoknak nem lehetne folytatása, akkor sok minden kárba veszne.”

„A gyerekek már megszokták ezt az iskolát, és jó lenne, ha itt tudnák folytatni. Vannak gyerekek, akik már elsőtől ide jártak. Azt hiszem, nem lenne jó megszakítani a kínai tanulást.”

„Nagyon jó lenne, ha lenne az iskolának kollégiuma, ahol el lehetne szállásolni a vidéki gyerekeket, vagy azokat, akik messze laknak. Nagyon sok gyerek nagyon korán kel, hogy be tudjon érni az iskolába.”

A magyar tanárok ugyancsak fontosnak tartják a nyelvoktatás fejlesztését és rendkívül fontosnak a gimnázium beindítását, mindezt azonban egy nagyobb ívű projekt keretében képzelik el. Több tanár is megfogalmazta azt az igényt, hogy az iskola jelenlegi, szűk értelemben vett oktatási intézményként betöltött szerepét szélesíteni kellene: kulturális és oktatási központtá kell fejleszteni. Nyitni kellene továbbá a szülők felé, és adott esetben olyan, Magyarországon élő kínaiak és a kínai kultúrára nyitott magyarok felé is, akiknek még nincs gyerekük.

„Szeretnénk nyitni a felnőttek felé is akár – de ez egyelőre álom, nagyon sok elképzelés van.”

A kínai szülőkkel való kapcsolattartásban rendkívüli helyzetekben, problémák esetén – mint azt a fejezet elején említettük – a kínai tanárok játszanak kulcsszerepet. Természetesen az osztályfőnökök sem spórolhatják meg a hétköznapi iskolai működéssel együtt járó kommunikációt, ám a kínai szülőkre jellemző passzivitás miatt ez nem mindig zökkenőmentes.

„Ha már nem is jön be szülőire, az ellenőrző az egyik kapocs, ami által tájékozódni tud a gyerekeknek a tanulmányi eredményeiről, és azzal, hogy aláírja, mi látjuk azon, hogy tudja, hogy hogy áll a gyereke. És ezért tartjuk ezt fontosnak, és ezt mindig próbáljuk hangsúlyozni, de több-kevesebb sikerrel.”

A magyar tanárokkal folytatott beszélgetésekben merült fel a magyar és kínai gyerekek – hosszú távú céloknak megfelelő – arányával kapcsolatos dilemma. Az iskola jelenleg nem avatkozik be a kereslet-kínálat alakulásába, a jelentkezőket adminisztratív felvételt követően – gyakorlatilag szűrés nélkül – felveszik. A magyar gyerekek aránya iskolai szinten eddig 20% körül alakult, ez azonban jelentős mértékben elmozdulni látszik. Az idén indult két elsős osztályba fele-fele arányban járnak magyar és kínai anyanyelvű tanulók. Miközben az iskola anyanyelvi vagy állampolgársági megkötés nélkül tárt karokkal fogad minden kisdíákot, a tanárokból felmerül, hogy a gyakorlati kínai orientációt megnehezíti, ha az osztályok „felhígulnak”.

„Elsőben már nagyon sok magyar gyerek van, aminek én nem örülnék, mert hogy ez inkább kínai iskola, és sokkal jobb lenne, ha több kínai kisgyerek lenne itt, de persze jó az, ha vannak itt magyar gyerekek is. (...) Minél kevesebb kínai kisgyerek van – ráadásul egyre többen itt születtek –, annál nehezebb Kínáról beszélgetni.”

A helyzet azonban ennél bonyolultabb. Ami a tanárok szempontjából könnyebbséget jelent a kínai oktatásban és a Kínáról való beszélgetésben, az a magyar szülők szempontjából nehézségként tűnhet fel. A magyar szülők közül sokan ijesztőnek tartanák, ha gyerekük nagy többségű kínai osztályba járna. Az ideai elsősök szüleivel való beszélgetések során nem egyszer hangzott el, hogy ha a sok új jelentkezés miatt nem egyenlítődtött volna ki a magyar és a kínai tanulók aránya, nem hozták volna ide gyermeküket. A probléma véleményünk szerint kezelhető, hiszen a kínai gyerekek többségétől tartó magyar szülők félelme többnyire olyan sztereotípián alapul, amely már az első tapasztalatok során feloldódik. Az iskolának azonban szembe kell néznie azzal, hogy a szülőkkel való kezdeti kommunikációban valószínűleg megkerülhetetlen lesz ez a kérdés.

孩子

IV. Gyerekek



IV. Gyerekek

A magyar és kínai tanulók szülei döntése következtében lesznek az iskola növendékei. Számukra adott a helyzet, valamint a szülői és a tanári elképzelés, hogy mi a jó nekik, de a gyakorlatban mindezt saját maguknak kell kideríteniük. Nekik kell eldönteniük, hogy mi érdekli őket, mennyi terhelést bírnak, és hogyan tudnak élni a multikulturális környezet adta lehetőségekkel. Saját elvárásaik és tapasztalataik nagyon is fontosak, mert ha valamilyen problémájuk van, az előbb-utóbb a többi érintett csoportnál is jelentkezik.

Az iskolába járó gyerekek valódi multikulturális közeget alkotnak, szülei között kínaiak, magyarok, szudániak, kambodzsaiak, vietnámiak, mongolok és ukránok is találhatóak.

A gyerekek iskolával kapcsolatos elvárásainak és helyzetértékelésének összefoglalását az idősebb, 12-14 éves tanulók véleményére alapozzuk. A legkisebbek gondolatait „csak” csoportos beszélgetések, rövid kérdőívészés alapján, valamint szüleiken keresztül tudjuk rekonstruálni.

A kérdéseinkre írásban válaszoló három osztályt kitevő (42 fő) 12-14 éves kínai tanulók közel fele az elmúlt két évben érkezett Magyarországra, nagyjából ugyanennyien 2004 és 2006 között érkeztek – és mindössze négyen születtek itt. A kérdéseinkre adott válaszokból az is kiderül, hogy ezeknek a gyerekeknek a szülei többnyire hosszabb ideje élnek már Magyarországon. A megkérdezett három osztályból minden második tanuló jelölte meg Magyarországra költözésének fő okaként a családgyesítést.

IV. 1. Általános elvárások

A nagyobb – nem kínai – gyerekek a magyar-kínai iskolát megelőzően „sima” magyar általános iskolába jártak. Az iskolaváltást alapvetően kalandként élték meg, izgalmasnak képzelték a kínai kultúrával való megismerkedést. Általában a multikulturális környezet volt a legvonzóbb számukra.

„Az tetszett, hogy kevesen vannak az osztályokban, és hogy én lennék az egyetlen magyar fiú az osztályban.”

„Azt gondoltam, érdekes lesz kínaiakkal ismerkedni és nyelvet tanulni.”

A gyerekeknél – szüleikhez hasonlóan – markánsan megjelent az elfogadás és az egymás iránti tolerancia utáni vágy. Gyakori, hogy az előző iskolában negatív tapasztalatok érték őket, csúfolások, piszkálások és rasszista megnyilvánulások között éltek, ami akkor is nagy hatással volt rájuk, ha az nem épp ellenük irányult.

„Úgy jöttem ide, hogy az előzőnél biztosan jobb lesz”.

Előzetes félelmek egyedül a nyelvvel kapcsolatban voltak bennük: tartottak tőle, hogy kínai nyelvtudásuk hiánya miatt nem fognak tudni beszélgetni osztálytársaikkal.

A kínai gyerekek nem fogalmaztak meg különösebb előzetes elvárásokat az iskolával szemben: arra a kérdésre, hogyan kerültek először kapcsolatba az iskolával, többnyire azt felelték, hirtelen (többnyire szülői) döntés eredménye volt, a Magyarországra költözés velejárója.

IV. 2. Tapasztalatok

A magyar diákok előzetes félelmeire a jelek szerint megnyugtató választ ad az iskola: a nyelvtudás hiányával kapcsolatos félelmeik nagyon hamar elmúltak, és a toleráns közösség élményét is kivétel nélkül megtapasztalták. A szudáni apukával és magyar anyukával büszkélkedő, az iskola egyik legtehetségesebbjének tartott diáklány az elmúlt időszakban a Magyar Posta Tolerancia-pályázatán első helyezést ért el esszéjével.

„Itt nem fordul elő, hogy valakinek lepisilik, majd kidobják az ablakon a táskáját, csak azért, mert cigány.”

A kínai diákok tapasztalatainak értékelésekor érdemes két szempontrendszerrel elkülöníteni: a kínai és a magyar oktatás összehasonlítását (mint oktatási rendszereket), illetve a kínai és a magyar oktatás eltérését ebben az iskolában (a magyar oktatási rendszeren belül).

A diákok szemmel láthatóan élvezik a magyar oktatási rendszert: beszámolóik alapján sokkal lazább, vidámabb az oktatás, a tanárok kedvesebbek, türelmesebbek, és a diákoknak több szabadidejük is van. Kínában nagyon nagy a diákok terhelése, a tanárok szigoráról egybehangzó történeteket meséltek. Úgy tűnik, a megengedőbb légkör ellenére a tanárok iránti tisztelet nem csökken; az összehasonlítási alap miatt a diákok pluszként értékelik a differenciált bánásmódot.

„Valójában mindkettő jó. Kínában, mivel nagyobb a terhelés, sokkal jobban motiválnak minket arra, hogy tanuljunk, ezért szorgalmasabbak vagyunk, ezzel ellentétben itt lazább.”

„Kínában nem volt ekkora szabadság. Itt kevesebb a házi feladat, Kínában otthon kellett maradni, itt el lehet menni játszani.”

„Itt jobbak a tanárok. Az itteni tanárok mind szívből szeretik a gyerekeket. Itt jobban szeretik a gyerekeket, mint Kínában, például Kínában, ha egy gyerek rosszat tesz, akkor szigorúan megbüntetik.”

„A kínai tanárok... hogy is mondjam... olyan... szigorúbbak. A magyar tanárok soha nem ütnének meg, és soha nem szidnának csúnya szavakkal, de egyes kínai tanárok megtehetik.”

„Tanítás szempontjából természetesen az itteni iskola jobb, az az iskola, ahová Kínában jártam, nem volt teljesen normális iskola, vagyis nem volt jó, nagyon alacsony volt a színvonal. Fujianben jártam iskolába. Ott a gyerekek szerettek csúnyán beszélni és verekedni.”

„Nem szerettem Kínában, mert ott nagyon sok a felnőtt. Például azt mondja, felidegesítettél valakit, akkor felbérel valakit, hogy verjen meg. A másik például nem jár iskolába, vagy nem törődik azzal, mit mond a tanár... Nem szerettem, volt, hogy adtak valakinek pénzt, hogy megverjen. Szóval nem szerettem, nagyon veszélyes.”

Kíváncsiak voltunk, az iskolán belül érznek-e különbséget a kínai gyerekek a kínai és a magyar tanárok tanítási stílusában. Eltekintve egy kivételesen rezignált válaszadótól („Nincs semmi különbség. A tanár az tanár.”), a gyerekek a kínai tanárokat egy kicsit szigorúbbnak látták, a magyarokat pedig türelmesebbnek. Az is kiderült ugyanakkor, hogy a magyar nyelven oktató tanárokkal a gyerekek kapcsolata olykor éppen csak minimális. Ez főleg a felsőbb évesekre vonatkozik: nem tudnak jól magyarul, a magyarul tanító tanárral nem tudnak szót érteni, és ez nem csak az ideérkezés periódusára igaz, bár akkor a legjellemzőbb. A közösséggé formálódás későbbi szakaszára jellemző, hogy a gyerekek feltalálják magukat, az arra képesek tolmácsolnak a többiek között.

„Amit mondtak, abból semmit nem értettem, nem tudtam beszélgetni senkivel, nem voltak barátaim (...) Nem tudtam megcsinálni a leckét.”

„A magyar tanárok szeretik, ha tanítás közben jó a hangulat, vidámak vagyunk. És ezt mi szeretjük.”

A kínai gyerekek kezdeti beilleszkedési nehézsége mindenütt meghatározó volt: a nyelvtudás hiánya nemcsak a tanulást, de a mindennapi kommunikációt és barátkozást is lehetetlenné teszi, ez az időszak mindenkinek rossz élményt jelentett („kinevettek”). A későbbiekben volt, akinél változott ez, de volt, akiknek nem sikerült nyitniuk a magyar gyerekek felé, vagy a magyar gyerekek zárkóztak be előttük. A nyelvi nehézségek okozta konfliktusok (pl. megvetés) a beszámolók szerint nagyobb iskolai teljesítésre sarkallnak.

A felsőbb osztályokban a kínai és a magyar gyerekek közötti kapcsolat leginkább csak a tanítási időre korlátozódik, és még akkor sem szoktak tanítás után találkozni, ha ezt a kapcsolatot alapvetően jónak ítélik. A szabadidőt a kínai gyerekek főleg egymással töltik, és több kínai barátjuk van, mint magyar (ha van egyáltalán). Az is gyakori, hogy interneten vagy telefonon tartják a kapcsolatot az otthon maradt legjobb barátokkal.

„Igen, van barátom. Van egy gyerek, aki mellettünk lakik. És van még egy másik, akit még akkor ismertem meg, amikor idejöttem, ő kínaiul szeretne tanulni, én pedig magyarul, és segítünk egymásnak. A boltban szoktunk találkozni, mert közel lakik.”

„Itt még nincs legjobb barátom. Ők mind Kínában vannak. Interneten, QQ-n keresztül beszélgetek velük. Nem tudunk gyakran beszélgetni, az időeltolódás miatt.”

„Még soha nem mentünk sehova együtt.”

„Ha az iskolában együtt vagyunk, akkor együtt játszunk, de iskola után nagyon ritkán vagyunk együtt, olyankor a mi kínai barátainkkal játszunk.”

Gyakran az iskolában sem beszélnek egymással a magyar és a kínai gyerekek.

„Ha jönnének, kosarazni, akkor játszánánk velük. (...) Ők nem szeretnek kosarazni, csak mi, kínaiak.”

„Nem tudom, még soha nem beszéltem velük.”

A kisebbek között viszont a kínaiak nagyon jól kijönnek a magyarokkal, a magyarokról alkotott vélemények általában pozitívak (kedvesek, szívélyesek, lelkesek, segítőkészek, szeretnek mosolyogni), és az egymás közötti kommunikáció is így vagy úgy, de megvalósul. („Tudnak egy kicsit kínaiul. Mi is egy kicsit tudunk magyarul.”) Gyakran választódnak ki „tolmácsok” az osztályon belül, akik oda-vissza fordítanak a két fél között, gyakran óra közben is.

Az volt a benyomásunk, a felnőttek kissé pozitívabban ítélik meg a kínai és magyar gyerekek összhangját és barátságát, mint azt ők maguk gondolják. Nincsenek konfliktusok, de a kulturális különbségek – különösen az idősebbek körében – okoznak ismerkedési, barátkozási gátakat.

IV. 3. Kína és Magyarország a gyerekek szemszögéből

A kínai tanulók Magyarországról elsősorban a külsőségeket említik pozitívként, a tiszta levegőt és a jó időjárást, a zöld fákat és a szép tájakat. Mélyebbre ásva kiderül, többnyire szeretnek Magyarországon lenni, sokan közülük itt is szeretnének élni. Szinte kivétel nélkül csak azok mondták, hogy Kínában szeretnének élni, akiknek közeli rokonai, szülei vagy testvérei maradtak ott. A gyerekek válaszaiból a világhoz való, szüleikre jellemző viszonyulás is visszaköszön; „mindig az aktuális állapotok szerint döntünk majd, hol a legjobb nekünk”.

„Ahová az Anyukám megy, oda megyek én is. De mégiscsak jobban szeretem itt, mert ha egy másik országba mennénk, akkor előlről kellene kezdeni az ottani nyelv tanulását. Kínához képest, azt hiszem, mégiscsak jobb itt, mert Kínában nem olyan biztonságos.”

„Néha szeretnék visszamenni Kínába, de ha arra gondolok, hogy a kínai barátaim már mind megváltoztak... ilyen régóta eljöttem, ők biztosan megnőttek, megváltoztak.”

„Miután ideérkeztem, nagyon gyakran eszembe jutott Kína, de most már nem.”

„Nem hiányzik Kína, úgy érzem, hogy nagyon hamar megszoktam itt.”

„Az aktuális helyzettől függ.”

„Ha a két ország közül kell választani, akkor inkább Magyarországon szeretnék élni.”

„Itt sokkal nyugodtabbnak érzem magam.”

A magyar gyerekek közül csak néhányukkal sikerült beszélünk, de akiknek a véleményét megismertük, azok mind a nagyhatalmi törekvéseket és a gyors fejlődést emelték ki Kínával kapcsolatban. Két dologban mindannyian biztosak voltak: szeretnék eljutni oda, és lehetőleg hosszabb időt eltölteni Kínában, ugyanakkor egyelőre biztosan nem Kínában képzelik el felnőtt életüket.

IV. 4. Kínai gyerekként Magyarországon

Annak ellenére, hogy a kínai gyerekek alapvetően nagyon jó véleménnyel vannak a magyarokról, többen úgy érzik, hogy vannak magyarok, akik „nem szeretik a kínaiakat”, és „ez nem jó érzés”.

K: Honnan tudod, hogy nem szeretnek?

B: „Ahogy néznek, és ahogy viselkednek.”

„Egyesek elég kedvesek. Mások... azt hiszem bizonyos kínaiak hatására, lehet, hogy azt gondolják, hogy a kínaiak nem túl jó emberek.”

„Az első tapasztalatom az volt, hogy a magyarok megbámultak.”

„Nincsenek jó tapasztalataim, a magyarok lenézik a kínaiakat.”

„Különböző a két ország kultúrája és a gondolkodásmód.”

IV. 5. Fejlesztési igények, problémák, konfliktusok

Azok a szűkszavú elvárások, amelyek a kínai gyerekekben az iskolával kapcsolatban megfogalmazódnak, leginkább a jelenlegi rendszer megreformálására vonatkoznak. Néhányan saját személyes fejlődésükre vonatkozó igényeiket, önmagukkal szembeni elvárásaikat is megosztották.

„A tanárok ne legyenek szigorúak!”

„Kezdődjön a tanítás később, 9 körül!”

„Tanuljak meg jól magyarul!”

„Remélem, erősebb osztályba kerülök.”

„Olyan legyen, mint a kínai iskola!”

„Legyen kollégium és iskolai egyenruha!”

V. A kínai lecke



V. A kínai lecke

Megítélésünk szerint a 2004-ben kísérletként indult kezdeményezés sikeresnek nyilvánítható. A Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Iskola a két ország kapcsolatát segítő intézményrendszer létező, és nemcsak papíron működőképes eleme. Az iskola a társadalomban valóban felmerülő igényeket elégíti ki, az érintettek visszajelzése egyértelműen pozitív. Az iskola célja nem az asszimilálás, hanem a hibridizáció, az új minőséget teremtő együttélés, a „kulturális katamarán”, a közös generáció(k) felnevelése. A kezdeményezés nem pusztán kielégíti a felmerülő igényeket, de mindhárom érintett csoport visszajelzése alapján újabbakat is támaszt. A lecke tehát fel van adva.

A DEMOS egy korábbi kiadványában világosan megfogalmazta álláspontját Magyarország Kína-stratégiájának szükségességével kapcsolatban. A készülöben lévő stratégiai dokumentum azóta sem készült el, Magyarország írásban – legalábbis nyilvánosan – továbbra sem tisztázta Kínához való viszonyát: „A jövő egyik nagy, évtizedes távlatokban megválaszolható kérdése, hogy a már meglévő kezdeményezések nyomán kirajzolódik-e egy új, nemzetstratégiai prioritás, vagy Magyarország ezúttal is elmulasztja, hogy helyesen reagáljon a globális átrendeződésekre.” (Dessewffy-Szajp, 2007. április)

A stratégia gyakorlati lépésekből is kirajzolódhat: Magyarország meg nem fogalmazott, de a megvalósuló fejlesztésekből kiolvasható Kína-konceptiója az elmúlt években több ponton jelentős eredményeket tud felmutatni. Az oktatás területén létrejött magyar-kínai együttműködések nemzetközi összehasonlításban is kimagaslóak, a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Iskola igazi hungarikum, de az

ELTE Konfuciusz Intézete is kiemelkedő, hiszen megalakulása után egy évvel (i.e. 1507-ben) bevásztották a világ 20 legjobbja közé. Magyarország még meg nem fogalmazott, de alkalmazott Kína-stratégiájának erőssége tehát az oktatás lehet. A létrehozott új intézményekhez és a kielégített, egyben felkorbácsolt igényekhez azonban felelősség is társul. A megindult fejlődés állami támogatása racionális lépés is egyben, különösen, mivel az érdeklődés és az igény folyamatosan nő a két, zászlóshajó szerepet betöltő intézmény szolgáltatásai iránt.

A magyar-kínai kapcsolatok ápolására és fejlesztésére irányuló intézményrendszeren belül a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Iskola helyzetét alaposabban megismerve, néhány konkrét javaslatot fogalmazunk meg.

1. Lehetőleg még 2009-ben, de mielőbb jöjjön létre egy magyar-kínai oktatási és kulturális központ! A központ feladata a magyar-kínai oktatási és kulturális intézmények integrálása, és az ezek közötti szinergiát kihasználva szélesebb magyarországi kínai és Kína iránt nyitott magyar csoportok elérése. Ezen intézmények egy helyre költözésével a különböző intézményben dolgozók egymással összehangolva, könnyebben végezhetik a főtevékenységüket kiegészítő kultúraterjesztést. Olyan csoportokat is elérhetnek, akiket a jelenlegi struktúrában nem, vagy csak nehezen: pl. Magyarországra gyermekek nélkül érkezett kínaiak, hozzátartozók. Kínai cégek és a kínai kormány támogatóként való bevonásával az itt élő kínaiak körében növelhető az új intézmény iránti bizalom.
2. A központ rendelkezzen megfelelő méretű és állapotú ingatlannal ahhoz, hogy befogadja az ELTE Konfuciusz Intézetet és a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Iskolát! A két intézmény sok ponton együttműködve, de alapvetően külön-külön segíti a kínai-magyar kapcsolatok fejlődését – ma ezek alkotják a magyar-kínai oktatási rendszer két főelemét.
3. A fizikailag egy helyre költöző két intézmény szervezeten és gazdálkodási szempontból maradjon független! A két szervezet két autonóm műhely, a hatékonyságnövelés érdekében nem egybeolvasztásra van szükség, hanem a fizikai közelségből adódó szinergia lehetőségének megteremtésére.

4. Az általános iskola egészüljön ki középiskolai tagozattal! A gimnáziumra a szülők, a diákok és a tanárok részéről is nagy igény mutatkozik. Az újonnan létrejövő központban az általános iskola és a Konfuciusz Intézet hatósugarának metszéspontjában a középiskolai tagozat költséghatékonyan jöhetne létre.
5. A központban induljanak a teljes magyarországi kínai közösséget célzó, a hibridizációt támogató tanfolyamok! Ilyen lehet például a hétvégi kínai iskola, az általános és speciális kínai tanfolyamok, a magyar, mint idegen nyelv tanfolyam gyerekeknek és felnőtteknek külön-külön.

A magyar kormány a központ létrehozásával a látványos gesztuson túl a gyakorlatban is megteremtené a szinergiát a jelenleg egymástól függetlenül is sikeresen működő intézmények működése között. Egy ilyen lépéssel egyértelművé válna, hogy Magyarország – az írott Kína-stratégia hiánya ellenére – hosszú távon gondolkodik a kínai-magyar kapcsolatok fejlődéséről, további fejlesztésének lehetőségeiről. A teljes lépéssorozat nehezen – ráadásul – már túl vagyunk.

Irodalom

FEISCHMIDT MARGIT - NYÍRI PÁL (szerk.): *Nem kívánt gyerekek? Külföldi gyerekek magyar iskolákban.* [Szerk.]: Bp. Sík Kiad., 2006.

CSUNG-CSIANG, LI: *Szerencsevadászok. Kínaiak Magyarországon.* Bp., Marco Polo könyvkiadó, 2005.

GULYÁS ANETT: *Kínai kereskedők Budapesten* (p. 27-30.) In: *Másság - idegenség - elmozdulás. (Válogatott tanulmányok.) Léthelyzetek az otthonosság és a sehollét között.* [Szerk.]: Gergely András, A. Bp. MTA Politikai Tud. Int., 1997.

MÉSZÁROS KLÁRA: *Kínaiak Európában. Kínai migráció az Eu-országokban* = *Korunk.* 3. foly. 9. 1998. 8. (45-51.)

NYÍRI PÁL: *Kínaiak Magyarországon* = *Mozgó Világ* 20. 1994. 10. (10-113.)

NYÍRI PÁL: *Magyarország és a kínai migráció* = *M. Tud.* 43. 1998. 3. (287-305.)

NYÍRI PÁL: *Új ázsiai migráció Kelet-Európába: a magyarországi kínaiak* = *Regio* 10. 1999. 3-4. (93-104.)

NYÍRI PÁL: *Párhuzamos globalizáció. Kínaiak Magyarországon.* [Ford.]: Sisák Gábor = [Kétezer] 2000 12. 2000. 10. (15-28.)

NYÍRI PÁL: *Globális úttörők vagy marginális helybélieliek? Párhuzamos felfogások a magyarországi kínaiakról.* [Ford.]: Nagy Mónika Zsuzsanna = [Kétezer] 2000 17. 2005. 3. (36-46.)

Nyíri Pál: *Párhuzamos globalizáció. Kínaiak Magyarországon* (137-162.) In: *A zárva várt Nyugat. Kulturális globalizáció Magyarországon.* [Szerk.]: Kovács János Máttyás. Bp. 2000 (Mentor Irodalmi Alapítvány) - Sík Kiad., 2002.

Vidra Zsuzsanna: *Kína és a kínaiak a magyar sajtóban 1945-2000* = *Kisebbségkut.* 14. 2005. 3. (353-360.)